

VU Research Portal

Conditioes voor ketensamenwerking

van Steden, R.

published in

Tijdschrift voor de politie
2020

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van Steden, R. (2020). Conditioes voor ketensamenwerking. *Tijdschrift voor de politie*, 2020(4), 32-34.
<https://www.websitevoordepolitie.nl/conditioes-voor-ketensamenwerking/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

HET TIJDSCHRIFT
VOOR DE

Politie

ONAFHANKELIJK OPINIEBLAD • NUMMER 4 • 2020 • WEBSITEVOORDERPOLITIE.NL

**SPECIAL
KETEN-
SAMEN-
WERKING**

**LANDELIJKE EENHEID
SAMEN
WEERBAAR**

→ pagina 24

ANTWERPSE
DRUGSWERELD
**DADERS EN
MOTIVATIES**

→ pagina 10

MILIEUCRIMINALITEIT

MOORD OP TERMIJN

→ pagina 38

Sdu

Zakboek WVV

In deze vierentwintigste druk van het zakboek WVV treft u de tekst aan van de Wegenverkeerswet 1994, alsmede de voor de uitvoering van die wet relevante bepalingen uit het Kentekenreglement, het Reglement rijbewijzen, de Regeling voertuigen en de Algemene wet bestuursrecht. Tevens is de tekst van de Regeling maatregelen rijvaardigheid en geschiktheid 2011 opgenomen. Het zakboek WVV is geënt op de onderwijspraktijk. Waar nodig wordt het artikel toegelicht.

Zakboek RVV

In deze tweeëntwintigste druk van het zakboek RVV 1990/BABW treft u de tekst aan van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 en het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer herzien en geactualiseerd met de laatste wijzigingen. Het zakboek RVV 1990/BABW is geënt op de onderwijspraktijk. Waar nodig wordt het artikel toegelicht.

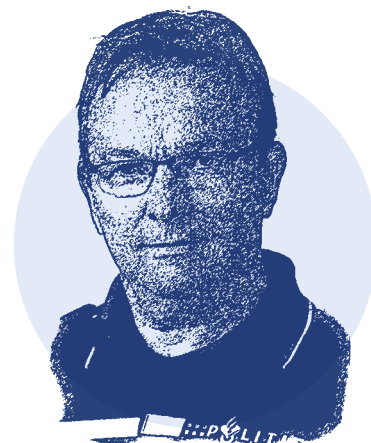
Het Zakboek RVV 1990/BABW en het Zakboek WVV volgen de wijzigingen van de verkeerswetgeving op de voet. Voor u als handhaver van verkeerswetgeving is het van groot belang volledig op de hoogte te zijn van deze veranderingen.

Niet alleen van de wijzigingen zelf, maar juist ook voor wat dit betekent in de handhavingspraktijk. En juist op dat laatste aspect zijn de toelichtingen toegespitst. Daarom zijn ze voor u als handhaver zo noodzakelijk om ze bij elke nieuwe update weer in huis te halen.

Bestel nu bij www.sdu.nl/shop

Sdu

Achterstelling van de ene mens bij de ander, om welke reden dan ook, is verwerpelijk

Ik vind het een verwarrende tijd. Sta ik daarin alleen? Allereerst druisen de corona-maatregelen in tegen de 'bedoeling' van mens-zijn. Mensen zijn in hun aard sociale wezens, bedoeld om samen te leven. Hoewel maatregelen gelukkig versoepelen, rest de anderhalve meter. Dus enerzijds opluchting, anderzijds went het niet.

We zien ook allerlei demo's. Het anti-racismedebat springt het meest in het oog. Ik was pas nog in Suriname en dan voel je schaamte over onze geschiedenis, die diepzwarte bladzijden kent. Ook vandaag zijn er laakbare praktijken, institutioneel of niet. Achterstelling van de ene mens bij de ander, om welke reden dan ook, het is verwerpelijk. Toch kun je de vraag stellen: waarom komt dit thema nu zo pregnant naar voren, waarom nu zo intens. En: zit ik ook fout?

Wat gebeurt er? Worden de perverse trekken van de westerse beschaving openbaar? Vindt een reset plaats op de rechtsorde, is sprake van een morele bijstelling, wordt het dominante waardenpatroon gecorrigeerd?

Iedereen wordt gedwongen om in deze verwarring positie te kiezen – "hoe sta ik hierin?" - en de keuzevrijheid daarin is niet groot. Zeggen dat het wel meevalt met racisme is *never* verdedigbaar, want racisme is niet te verdedigen. Trouwens, dat geldt ook voor veel andere thema's waar men nu de straat voor opgaat. Het moet anders, zeker. Maar wie en hoe en wanneer is het dan goed? Hans Boutellier wees jaren geleden in de 'Veiligheidsutopie' op de spanning tussen vrijheid en veiligheid. De vrijheid van de één staat niet los van de onvrijheid van de ander. Nog langer geleden

schreef Erich Fromm in 'Angst voor de vrijheid' hoe moeilijk het is om vanuit eigen vrijheid te leven. Mensen maken hun eigen waarden en hun persoonlijkheid ondergeschikt aan de geldende moraal en vervallen in conformisme. Of zij stellen hun vrijheid boven anderen en worden zelfs destructief, ten koste van anderen. Hoezeer de mens ook gericht is op samenleven, het heeft ook iets fundamenteel problematisch. Als iets in deze tijd zichtbaar wordt, dan is het dat.

Hoe zoek je hierin je weg, ook als politieorganisatie? De politie staat zelf ook in de schijnwerpers. Geweld, racisme. De voorbeelden kunnen pijnlijk waar zijn. En daarom staat ook de politie ter discussie. Dat maakt ons kwetsbaar, want tegelijkertijd is het de taak van de politie om de rechtsorde te handhaven. De rechtsorde, het binnen de samenleving gedragen idee over wat goed en niet goed is, wat deugt en niet deugt. Maar daar gaat het nu juist in al die demo's over en in al die krantenartikelen en discussies.

Het roept bij mij de vraag op: wat vragen we eigenlijk van de politie? Waar willen we dat de politie voor staat, als dominante waardenpatronen ter discussie komen? Je zal maar staan tegenover een meisje, die met een bloem in haar hand tegen racisme en een gewelddadige politie demonstreert met om haar heen hooligan-achtige types, die niet echt het toonbeeld zijn van gerechtigheid.

Wie het weet, mag het zeggen. •

Jaco van Hoorn
Hoofdredacteur

10

Teun Voeten sprak meer dan honderd spelers in de **Antwerpse drugs-wereld**. Geen van de daders noemde sociaaleconomische uitsluiting als motivatie. Armoede is zelden de allesbepalende factor, concludeert hij. **Wat motiveert daders wel?**

18

Een onderzoeker moet niet op de stoel van de politie gaan zitten, vindt **Jan Terpstra**. Liever geeft hij met zijn onderzoek prikkels voor debat, vertelt hij aan Marcel Bruinsma en Hans de Vries. "Blijf als wetenschapper bij jouw deskundigheid."

24

De weerbaarheid van de rechtsstaat wordt op de proef gesteld, stellen Jannine van den Berg en Harry van der Grinten. Hoe kan de Landelijke Eenheid het beste reageren op deze **groeende onvoorspelbaarheid** van criminele fenomenen?

Coverfoto
GinoPress

Colofon

Nummer 4, jaargang 82

Uitgever

Mr. Britt van de Langkruis
+31 (0)6 831 69381
b.v.d.langkruis@sdu.nl

Hoofdredacteur

Drs. Jaco van Hoorn MPA

Redactie

Mr. Greetje Bos; Marcel Bruinsma
MBA; dr. mr. Barbara van Caem,
dr. Merlijn van Hulst; mr. dr. Wouter
Jong; Evert Jan Kasteel EMSD; dr.
Wouter Landman, mr. Yolanda van
Setten, dr. Annika Smit; Marjolein
Smit Arnold Bik MPA; dr. Ronald van
Steden; prof. dr. Pieter Tops; Claudia
Verhagen; mr. Hans de Vries

Eindredactie

Drs. Saskia Klaassen
+31 (0)6 40988811
s.klaassen@sdu.nl

Concept

Bindkracht 12, Amsterdam

Ontwerp & vormgeving

Fiermedia, Utrecht

32

De moord op de 16-jarige Hümeyra. De tramaanslag in Utrecht. Achteraf werd bij deze drama's gewezen op een **gebrekkige ketensamenwerking**. Hoe zorg je dat deze beter verloopt? Ronald van Steden doet een voorzet.

42

Publiek-private samenwerking is in opmars. De verwachtingen zijn hooggespannen, maar risico's zijn er ook. Nora van der Meulen en Maurits Sanders geven adviezen voor een goede inrichting van deze coalities.

En verder

8 Goed om te weten

De jongste publicaties uit vak- en wetenschapsliteratuur

17 Goed om te volgen

Poll, ingezonden en tweets

29 Column

Peter Klerks

30 Frisse start

Gerben van der Meer over legalisering drugs. Plus opvallende conclusies uit recente scripties

35 Column

Hans de Vries

36 Gelezen

Boeken over de Tweede Wereldoorlog en Q-teams

38 Opinie

Marjolein Smit over milieu-criminaliteit

46 Bezoeken

Wouter Jong bezocht Covid-19 event

Redactieadres

Sdu Postbus 20025
2500 EA Den Haag
Maaanweg 174

Advertenties

Irene Schaddelee-Pesch
+31 (0)6-23700323
info@is-acquisitie.com

Abonnementen

Het Tijdschrift is gratis voor hoger opgeleide politiemensen. Aanmelden via www.websitevoor-depolitie.nl.

Abonnementen lopen automatisch door, tenzij uiterlijk 30 dagen voor de vervaldatum bij onze klantenservice wordt opgezegd.

Klantenservice

Maandag t/m vrijdag 8.30-17.30 u.
Telefoon: 070 37 89 880
www.sdu.nl/service
informatie@sdu.nl

Stapel & De Koning

Sdu

Spagaat

De zomer van 2020 staat in het teken van protesten. Terwijl sommige demonstranten de confrontatie aangaan en de 1,5-meter-regels met voeten treden, staan anderen klaar om elke misstap te filmen.

Voor politiemensen een haast onmogelijk spagaat. Aan de ene kant moeten ze de orde handhaven, aan de andere kant wordt hun optreden op social media regelmatig in een kwaad daglicht gezet.

→ Lees over

wat de coronatijd van de politie vraagt in ons Dossier corona
<https://bit.ly/3dwrEPD>

GESIGNALEERD

De jongste publicaties in vak- en wetenschapsliteratuur

ONDERZOEK

Licht verstandelijk beperkt

Een beschrijving van de ontwikkelingen in het leven van 120 licht verstandelijk beperkte jongeren die in 2009 een jeugdreclasseringsmaatregel bij de William Schrikker Groep hebben afgerond van minimaal anderhalf jaar. Het blijkt dat hun levensloop geplaagd is met problemen en ingewikkeldheden. In 2009 kampten zij met multiproblematiek, in hun volwassenheid worstelt het merendeel van hen nog steeds hiermee. De klassieke reclasserings-'slogan' (woning, werk en wederhelft) blijkt voor LVB-ex-delinquenten nog moeilijker te realiseren dan voor 'normaal begaafden'. De onderzoeksresultaten roepen de vraag op of het strafrecht de meest aangewezen weg is voor de licht verstandelijk beperkte verdachte.

Levenslange obstakels. Een levensloopstudie naar licht verstandelijk beperkten (2020), door Marigo Teeuwen, Mieke Bruggeman, Merel Dirkse, Marijke Mal-sch, uitgegeven door NSCR.

ONDERZOEK

Zeehavens

Er bestaat geen goed beeld van de georganiseerde criminaliteit in de noordelijke zeehavens. Pro Facto en Eenheid Noord-Nederland brengen in dit rapport in kaart wat de aard en omvang is van het probleem. Het onderzoek naar de aard en omvang van georganiseerde criminaliteit is in de praktijk vooral kwalitatief van aard en niet gebaseerd op feiten en cijfers. Die zijn namelijk nauwelijks beschikbaar en voor zover ze beschikbaar zijn bieden ze weinig inzicht. De informatiepositie van de politie in de Noordelijke zeehavens is beperkt.

Forensische rapportages

Begrijpen professionals forensische rapportages over vingersporen? Ze denken van wel, maar bij doorvragen blijkt dat ze deze niet juist interpreteren, blijkt uit onderzoek naar gebruik en interpretatie van vingersporen in de strafrechtketen. Promovenda Elmarije van Straalen (VU) pleit daarom voor een forensisch vertaler als schakel tussen onderzoeker en andere partijen zoals rechters, advocaten en officieren van justitie.

<https://bit.ly/38wJZdK>

De wel beschikbare informatie over criminaliteit in de havens komt vooral voort uit eigen waarnemingen van gesprekspartners en uit meldingen door burgers. De onderzoekers zien twee goede voorbeelden. Eenheid Noord-Holland analyseert in het project 'Fenomeenaanpak maritieme smokkel' uitgebreid de beschikbare informatie. Ook de Kustwacht, die met diverse organisaties samenwerkt, heeft zijn informatiepositie (beter) op orde.

Onderwereld boven water? Zoektocht naar georganiseerde criminaliteit in de Noordelijke zeehavens (2020), Niko Struiksma (projectleider), Christian Boxum, Stephan Hollenberg en Nicolette Woestenburg, uitgegeven door Pro Facto Groningen

RAPPORT

Cybersecuritybeeld

Ook dit jaar liet de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid (NCTV) de digitale weerbaarheid van Nederland onderzoeken. De risico's zijn sinds vorig jaar niet vermin-

derd en ook de digitale weerbaarheid is nog steeds niet overal op orde. Na de criminele cyberaanvallen op de gemeente Lochem en de Universiteit Maastricht in 2019 concluderen de onderzoekers dat de digitale dreiging een permanent karakter heeft gekregen dat kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting.

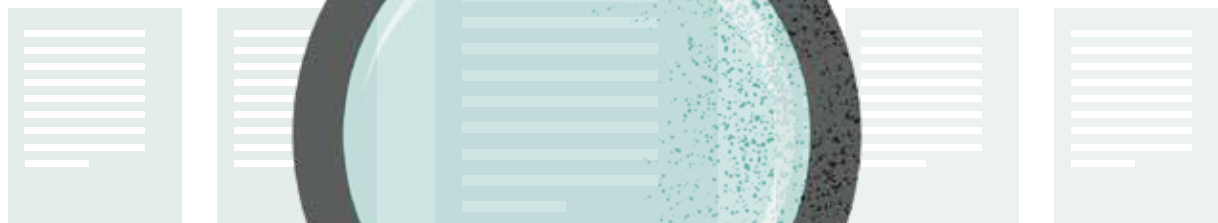
<https://bit.ly/2Ay9grs>

ANALYSE

Slachtoffer online criminaliteit

Slachtoffers van online criminaliteit doen zelden aangifte. Dit onderzoek probeert te achterhalen wat de achtergronden hiervan zijn. Is er een relatie tussen aangiftebereidheid enerzijds en delict- en persoonskenmerken anderzijds? Significante verbanden werden niet gevonden. De onderzoekers deden twee steekproeven van 595 burgers en 529 ondernemers. De proefpersonen werden 5 verschillende delicten voorgelegd: creditcardfraude, markt-plaatsfraude, malware-infectie,

hacking en online bedreiging. Opvallend is dat (ruim) twee derde van de onderzochte groepen bij de hypothetische delicten aangeven hiervan aangifte te doen. Terwijl het aangiftepercentage in de praktijk slechts in 13-14 procent is. Vermoedelijk omdat de beschreven delicten zwaarder zijn dan de online criminaliteit die slachtoffers zelf ooit meemaakten. Mogelijk is er ook sprake van een *intention-behavior gap*: net als met stoppen met roken, blijft het aangifte doen bij goede voornemens. Ook blijkt uit het onderzoek dat slachtoffers niet aan de politie denken bij het melden van online criminaliteit. Ze gaan eerder naar andere organisaties.

Slachtoffer van online criminaliteit, wat nu? Een onderzoek naar aangiftebereidheid onder burgers en ondernemers (2010), S.G.A. van de Weijer, E.R. Leukfeldt en S. van der Zee, uitgegeven bij Politie & Wetenschap

Podcast: Radiostilte

Sophie van Berkesteijn-Gootjes en Piet Hein Peeters spreken voor het team Politieleiderschap met relevante, interessante deskundigen over een woord dat voor goed politiewerk en leidinggeven relevant is. In de eerste aflevering een interview met lector Jan Nap over rijker verantwoordwoorden (ook te beluisteren op Spotify).

<https://anchor.fm/politieleiderschap>

Ondermijning op Schiphol

De uitstekende faciliteiten van Schiphol geven ook de georganiseerde criminaliteit een belangrijke impuls, blijkt uit dit onderzoek in opdracht van de gemeente Haarlemmermeer en de Stuurgroep Aanpak Ondermijning. Schipholphouders maken bijvoorbeeld misbruik van hun positie of bevoegdheden. Maar ook bij bedrijven in de logistieke en bedrijfsmatige infrastructuur zijn betrokken bij ondermijning. Drugssmokkel is daarbij het belangrijkste ondermijnende criminaliteitsprobleem op Schiphol. De lage pakkans en lage strafmaat dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de Nederlandse luchthaven voor drugscriminelen. De onderzoekers gingen grondig te werk voor deze lijvige inventarisatie. Een literatuurstudie, documentenanalyse, analyse van kwantitatieve data, vier werkbezoeken, observaties op voor het publiek toegankelijke locaties en interviews met in totaal 109 respondenten vormden de basis. Omdat bleek dat de bedrijven op en rondom Schiphol wat ondermijning betreft een blinde vlek waren, werd een verkennende scan uitgevoerd naar indicaties die wijzen op mogelijke 'niet-pluis'-bedrijven. De integrale aanpak van ondermijning ligt voornamelijk in handen van een klein aantal professionals op beleidsniveau. Hierdoor is het nu niet mogelijk om – met name bij het bestrijden van de criminele infiltratie – noodzakelijke doorbraken te realiseren.

Ondermijning op en rond luchthaven Schiphol (2020) Anton van Wijk, Edward van der Torre, Gerine van Barneveld en Joey Wolsink, Beke Reeks, ISBN 978 94 92255 38 9

IN GESPREK MET DRUGSDELINQUENTEN WAT MOTIVEERT DADERS?

Voor zijn boek over drugscriminaliteit in Antwerpen sprak Teun Voeten met meer dan honderd spelers in de drugs-wereld. Daarbij viel op dat sociaaleconomische uitsluiting, vaak genoemd door beleidsmakers, door de daders zelf zelden als motivatie wordt genoemd. Wat beweegt hen wel?

De vraag waarom sommige mensen juist wel, en anderen niet in de drugs-criminaliteit gaan, is een complexe kwestie waar sociologen en beleidsmakers zich het hoofd over blijven breken. Aan de andere kant is het voor de participanten, de dealers dus, vaak de meest vanzelfsprekende zaak van de wereld. In het vierde hoofdstuk van mijn boek, getiteld 'Stemmen uit het veld' laat ik de participanten zelf aan het woord.

In mijn studie over het drugsgeweld in Mexico keek ik naar de motivaties van mensen om zich aan te sluiten bij een gewapende en/of criminele groep. Ik maakte een interculturele vergelijking tussen West- Afrikaanse kindsoldaten, Amerikaanse bendeleden, Jihadisten en Mexicaanse huurmoordenaars. Op het eerste gezicht lijkt de overeenkomst met Antwerpse dealers ver weg, toch zijn er dezelfde wetmatigheden te

ontdekken. Grofweg zijn er de volgende clusters van motivaties en beweegredenen te onderscheiden: de aanwezigheid van oorlog; armoede en sociaaleconomische uitsluiting; opleiding en werk; familie en vrienden; politiek en religie; adolescentie; cultuur en traditie; psychologie en groepsdruk. Dit is een vrij summiere lijst, maar deze redenen zien we ook terugkomen bij de Antwerpse actoren.

Netwerken

Het is **ten eerste** belangrijk om een onderscheid te maken tussen de verschillende echelons. In tegenstelling tot kleine gangs, zijn drugs-organisaties en criminele groepen geen homogene, monolithische groepen van mensen met een gelijkaardige herkomst, maar netwerken van mensen met verschillende achtergronden en capaciteiten die naar gelang daarvan ook

Over de auteur

Dr. Teun Voeten is cultureel antropoloog en oorlogsfotograaf. In 2018 promoveerde hij op Mexicaans drugs-geweld.

“

Veel wetenschappers **spinnen** boven de hoofden van hun onderzoeksobjecten **theorieën** uit, zonder hen **rechtstreeks** te bevragen

verschillende functies bekleden en taken uitvoeren.

In de wietkweek, de synthetische drugs-industrie maar ook in de cokehandel kan men een onderscheid maken tussen het leiderschap, het middenkader en als laatste de voetsoldaten en onderknuppels. Die laatsten zijn bijvoorbeeld de kleine straatdealers en koeriers. Een schrijnend voorbeeld zijn de drie jongens uit Eindhoven die in februari 2019 in een drugslab in Eksel werkten als 'hulpkok' en omkwamen door giftige dampen.

In de cocaïne-importerende sector zijn er opzetters, uithalers, kleine dealers, financiers, dispatchers, planners, overheidsfunctionarissen en dokwerkers betrokken. Natuurlijk is er ook een hele faciliterende branche om de drugs-criminaliteit heen ontstaan, zoals boekhouders, bankiers, notarissen en ook bepaalde louche advocaten. Al deze verschillende medewerkers hebben verschillende achtergronden, startposities en motivaties maar ook verschillende manieren waarop ze met criminele opportuniteiten in aanraking komen. Die diversiteit wordt vaak onderschat.

Meerdere motivaties

Ten tweede is het belangrijk te realiseren dat actoren meerdere motivaties tegelijkertijd kunnen hebben, die ook veranderen in de loop der tijd. Er valt een onderscheid te maken tussen initiële, primaire en secundaire motivaties, die elkaar uiteindelijk beïnvloeden en niet

meer duidelijk analytisch te onderscheiden zijn. De initiële motivatie is de reden waarom iemand in de eerste plaats in de business stapt. Dit kan heel banaal zijn, bijvoorbeeld gewoon even een broer of vriend meehelpen. De participant merkt dat zijn werk en inkomsten status en respect opleveren. Dit kan vervolgens de hoofdmotivatie worden om door te blijven gaan. Een secundaire motivatie is dan dat *on top of that* het werk ook nog leuk, afwisselend en spannend is. Daarbovenop wil de participant zijn broer of vriend ook niet teleurstellen en ontwikkelt een stuk loyaliteit. Uiteindelijk heeft hij verschillende motivaties tegelijkertijd.

Keuzevrijheid

Ten derde moeten we een onderscheid maken tussen structurele, sociaaleconomische omgevingsfactoren en individuele, psychologische factoren. Daarbovenop komen ook nog eens culturele factoren. De nadruk van de onderzoeker wordt hier erg bepaald door zijn politieke oriëntatie. Het is in feite een variatie op het debat over genotype versus fenotype, vrije wil versus gedetermineerdheid, *nature* versus *nurture*. Om kort door de bocht te gaan wordt in progressieve kringen vaak de nadruk gelegd op sociaaleconomische uitsluiting, achterstelling, gebrek aan kansen, discriminatie en armoede. In dit discours wordt de passieve slachtofferrol benadrukt. In conservatieve kringen wordt keuzevrijheid en verantwoordelijkheid benadrukt en

wordt de delinquent als actieve dader gezien. Veel wetenschappers spinnen boven de hoofden van hun onderzoeksubjecten theorieën uit, zonder hen rechtstreeks te bevragen. Voor mijn onderzoek sprak ik met 25 gedetineerden in de gevangenis van Antwerpen en Beveren en het was opvallend dat niet één de factor armoede noemde. Integendeel, velen verwezen zelfs naar de vele kansen die ze hadden gekregen in de legale bovenwereld, maar die ze nooit hadden gepakt.

De gedetineerden die ik sprak zijn natuurlijk niet representatief voor de hele criminele onderklasse. Het feit alleen al dat ze een onderzoeker te woord willen staan, betekent dat ze bereid zijn een dialoog aan te gaan en openstaan voor buitenstaanders en over hun eigen rol willen nadenken. Toch geven deze mensen wel een significante illustratie. Ook van de zeven Mexicaanse huurmoordenaars die ik samen met filmmaker Maaïke Engels interviewde in 2017 verwees niemand naar armoede als reden om in het vak te gaan. In dit verband is een net uitgekomen studie van de Mexicaanse onderzoekster Karina García-Reyes relevant. Zij vroeg 33 narcos uitgebreid naar hun beweegredenen. De meesten verwezen niet naar armoede, werkloosheid of gebrek aan kansen om in de drugswereld te gaan.

In de sociale wetenschappen bestaat inmiddels een ruime gedeelde consensus, onder andere bij onderzoekers als Frank Bovenkerk, Francisco Thoumi, Jorge Balderas, Wim Savenije en Elija

Anderson, dat armoede weliswaar een belangrijke cofactor is in het ontstaan van criminaliteit, maar niet de allesbepalende determinerende factor. Omgevingsfactoren spelen zeker een rol, maar binnen dezelfde sociaaleconomische context hebben mensen keuzevrijheid en zijn ze niet als wilsonbekwame wezens gedetermineerd tot een leven van misdaad.

Vier paden

Om het probleem van de drugscriminaliteit aan te pakken is het essentieel om deze handelingskracht, ook wel *agency* genoemd, te onderkennen. Agency is de sociologische term die uitdrukt dat mensen geen willoze speelballen zijn op de golven van het lot en de omstandigheden, maar ook behept zijn met een vrije wil en een mate van autonomie en keuzevrijheid. Er

Juli 2019. Agenten van het Antwerpse Drugs Ondersteuningsteam (DOT) arresteren straatdealers en koeriers. De jongen met het T-shirt was een student communicatie en dealde naar eigen zeggen in het weekend om een extra zakcentje te hebben. Op zijn kamer werd na huiszoeking een garderobe gevonden met dure kleren ter waarde van acht-duizend euro.

Foto volgende pagina: Foto van contant geld op de smartphone van een dealer.

Binnen dezelfde **sociaal-economische context** hebben mensen keuzevrijheid en zijn ze geen **wilsonbekwame** wezens

“
Een onderzoeker moet alle
perspectieven openhouden
en niet slechts óf naar environment
óf naar agency kijken als
verklarende factor

zijn jongeren die de verleidingen van de misdaad weerstaan. Onder anderen onderzoekster Sheila Adjiembaks noemt hen *resisters*.

Ook Elijah Anderson en Wim Savenije, die criminaliteit in de Amerikaanse binnensteden en de gangs (maras) in El Salvador onderzochten, komen tot de conclusie dat mensen in gelijkaardige situaties – sociaaleconomische achterstandswijken – kunnen kiezen voor een *street strategy of decent strategy*. Savenije spreekt over vier paden: de fatsoenlijke, de politieke, de opstandige en de vijandige oriëntatie.

Met andere woorden, er is meer dan misdaad. Jongeren kunnen ook kiezen om een studie te volgen, een vak leren en te werken, een carrière in sport of cultuur te ambiëren of om politiek activist te worden. Ze kunnen de maatschappij en haar waarden ook verwerpen en zich afsluiten, isoleren en terugtrekken, hetzij als individu, hetzij als groep in een subcultuur. Een andere mogelijkheid is weliswaar niet de waarden (status en rijkdom) verwerpen, maar wel de manier waarop deze waarden normaal bereikt worden door een ‘buitenmaatschappelijke short cut’ te nemen, wat neerkomt op misdaad.

De mensen met een conservatieve politieke oriëntatie leggen de nadruk op de vrije wil van de participanten en zullen beweren dat “waar een wil is, altijd een weg is”, ook al zijn de omstandigheden pittig. Conservatieven argumenteren dat de nadruk van het progressieve discours op sociale omstandigheden in feite een verkapt paternalisme is dat een slachtofferrol oplegt aan verschoppelingen. Zij gaan dan op hun beurt deze slachtofferrol internaliseren, cultiveren en uiteindelijk exploiteren. De Amerikaanse filosoof John McWhorter, een zwarte academicus die erg kritisch is over de Afro-Amerikaanse gemeenschap, noemt dit the *cult of victimology* en introduceert de term ‘zelfsabotage’. Onderzoeksjournalist Paul Anderson Toussaint citeert een jongerenwerker die zegt dat 90 procent van zijn problematische ‘cliënten’ graag in de slachtofferrol kruipt.

Ambivalente tussenpositie

Vrijwel iedereen die ik sprak en die beroepshalve met drugsdelinquenten te maken had, van politie tot hulpverlener en van academicus

tot magistraat, nam een gematigde middenpositie in deze discussie in. De discussie zou eigenlijk een gepasseerd station moeten zijn, maar laat telkens weer op wanneer jongeren uit de sociaaleconomische onderklasse, vaak met een migratie achtergrond, betrokken zijn bij gewelddadige rellen die soms uitlopen op plunderingen. Veel politici en opiniemakers legden de oorzaak voor de opstootjes bij sociaaleconomische uitsluiting. Op sociale media werd het gedrag zelfs goedgepraat als een begrijpelijke uitlaatklep van een buitengesloten klasse. Sociologe Marion van San zegt het vrij duidelijk: “Verklaringsmodellen die op basis van vele onderzoeken als achterhaald kunnen worden beschouwd, hebben in België nog steeds de overhand.” In Nederland is het vaak niet veel anders.

Zelf ben ik ervan overtuigd, vooral na alle gesprekken met zij die wél en zij die juist níet voor het ‘boevenpad’ kozen, dat de enige realistische en productieve houding een ambivalente tussenpositie is. Met ambivalent bedoel ik dat een onderzoeker alle perspectieven moet openhouden en niet vanuit een ideologische vernauwing slechts óf naar environment óf naar agency kijkt als exclusief verklarende factor voor misdaad. Hoe meer elementen en gezichtspunten meegaan in een analyse, hoe dieper en genuanceerder deze is.

Tweerichtingverkeer

Een omgeving waarin mensen een sociaaleconomische achterstand en achterstelling hebben, is inderdaad een voedingsbodem voor criminaliteit. Deze stelt de parameters vast waarbinnen een grotere waarschijnlijkheid ontstaat voor bepaald gedrag. Maar dit is nooit de alles determinerende factor. Mensen kunnen ook keuzes maken. ‘Achterstand’ en ‘achterstelling’ zijn trouwens tricky begrippen: achterstand is een vaststelling dat men in een bepaalde positie verkeert, achterstelling suggereert dat deze positie ook actief veroorzaakt is door externe structuren of mensen. In dit verband is de term *zelfuitsluiting* ook interessant: Door bepaald onaangepast gedrag te vertonen, sluit men al bepaalde deuren. Uitsluiting en achterstelling is tweerichtingsverkeer, een wisselwerking die van twee kanten komt.

Uitsluiting veroorzaakt criminaliteit, maar evengoed veroorzaakt criminaliteit uitsluiting

Frank Bovenkerk stelt heel duidelijk: uitsluiting veroorzaakt criminaliteit, maar evengoed veroorzaakt criminaliteit uitsluiting.

Culturele factoren spelen zeer zeker ook een rol. Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen de grotere, overkoepelende cultuur waarvan men deel uitmaakt en ook een product van is, en de kleinere subcultuur die men actief opzoekt maar ook schept. De macroculturele aspecten liggen meer in het domein van het collectieve, de groep en de maatschappij. De microcultuur uit zich meer op het individuele vlak, maar natuurlijk zijn de grenzen niet duidelijk af te bakenen en is er een grote interactie. In veel studies worden individuele en collectieve psychologische factoren onderbelicht, die mijns inziens een rol spelen. Den aan zaken als zelf-respect, karaktersterkte en ruggengraat, *sense of belonging*, nestgeur, groepsdruk, *peer pressure*, en zichzelf bewijzen. In zijn studie over de burgeroorlog in Sierra Leone benadrukt onderzoeker Kieran Mitton hoe emoties als oorzaken van agressief en crimineel gedrag vaak onderbelicht worden: Een reden hiervoor is dat emoties vaak efemere begrippen zijn die moeilijk te kwantificeren zijn. Ook hedonistische motivaties worden vaak niet onderkend. De lokroep van het snelle geld, de spanning en kicks, het vrije ondernemerschap - ze vormen, zoals veel delinquenten me vertelden, belangrijke drijfveren om in de wereld van het dealen te gaan. •

Teun Voeten (2020), Drugs. Antwerpen in de greep van de Nederlandse syndicaten, uitgeverij Van Halewijck, Antwerpen.

Medilex

onafhankelijke nascholing
voor zorgprofessionals

Vanzelfsprekend
worden onze
nascholingsdagen
corona-proof
georganiseerd!

Start: 16 september

Coachend leidinggeven

Leer uw manier van leidinggeven af te stemmen en ervaar meer werkplezier bij uw teamleden én bij uzelf.

Meer info: medilex.nl/coachendleidinggeven

Donderdag 8 oktober

Schelden, stelen en verslaving

Leer wat u móet doen en wat u mág doen als het gaat om probleemgedrag en psychiatrische stoornissen bij mensen met een licht verstandelijke beperking.

Meer info: medilex.nl/begeleidinglvb

30 nov. en 1 dec.

Praten met kinderen en ouders over seksueel misbruik

Leer praten met kinderen waarvan u vermoedt dat er sprake is van seksueel misbruik.

Meer info: medilex.nl/pratenoverseksueelmisbruik

Dinsdag 1 december

Personen met verward gedrag in beeld

Voorkom dat uw cliënt tussen wal en schip raakt en bied een behandeling op maat in de wijk!

Meer info: medilex.nl/verwardgedrag

Handboek Regeling voertuigen

Handhaven binnen het verkeersdomein is geen eenvoudige zaak. Er zijn veel wetten, besluiten, instructies en beleidsregels waar de handhaver mee te maken heeft en die kaders veranderen voortdurend. Het Handboek Regeling voertuigen helpt u bij het voorbereiden en uitvoeren van verkeerscontroles.

In het eerste deel van het handboek vindt u informatie over tal van onderwerpen die bij het controleren van voertuigen belangrijk zijn, zoals: een toelichting op het verbaliseren, ladingzekering, het wegen van voertuigen. In dit deel wordt ook aandacht besteed aan speciale voertuigen zoals motorrijtuigen met beperkte snelheid (MMBS), landbouw- of bosbouwtrekkers (LBT), quads, speedpedelecs en aangewezen bromfietsen. In deel twee is de integrale tekst van de Regeling voertuigen opgenomen. Hier zijn bijlage VIII (aanvullende permanente eisen en gebruikseisen), toelichting met feitennummers en, indien van toepassing, verbaliseringsbeleid aan toegevoegd.

Het Handboek Regeling voertuigen past in iedere motorkoffer of surveillancetas. Verder is het geschikt voor de APK-keurmeester, voor leden van het openbaar ministerie of de rechterlijke macht en ieder ander die werkzaam is binnen de (handhavings)wereld van verkeer en vervoer. Niet op de laatste plaats is het geschikt om te worden gebruikt voor opleidingsdoeleinden.

Bestel nu bij www.sdu.nl/shop

Sdu

@TsvoorPolitie

Dick Kalkman

@Dick_Kalkman

De mens en maat-
schappij scherp
waargenomen en
becommentarieerd
door @jacovanhoorn
Twee keer lezen.

Tijdschrift voor de

Politie @TsvoorPolitie

Gaan we niet te veel op
in het nieuwe normaal,
vraagt hoofdredacteur
@jacovanhoorn zich in
zijn hoofdredactioneel
af. Een pleidooi om stil
te staan bij deze crisis-
tijd buff.ly/2Y6TmNH

Willem Verweij

@POL_Verweij

Over dit onderwerp
jaren geleden een arti-
kel geschreven voor
@TsvoorPolitie. Toen
& nu nog steeds ac-
tueel. #Framing in een
beeldmaatschappij zal
blijven. Een contextueel
tegengeluid om het
brede midden van de
samenleving te blijven
bedienen is essentieel.
<https://politieacademie.nl/kennisenonderzoek/kennis/mediatheek/pdf/93249.pdf>

EenVandaag

@EenVandaag

"Framen van beeldma-
teriaal van het optreden
van de politie, dreigt
trend te worden", zegt
Gerrit van de Kemp van
politievakbond ACP
(@Politiebond).

[https://eenvandaag.](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)

[avrotros.nl/item/](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)
[ophef-over-beeldma-](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)
[teriaal-van-optreden-](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)
[politie-framen-dreigt-](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)
[trend-te-worden/](https://eenvandaag.avrotros.nl/item/ophef-over-beeldma)

Tijdschrift voor de

Politie @TsvoorPolitie

Hoe zit het met politie-
optreden in NL? Lees
het onderzoek van
@BureauBeke in
eerdere editie van
@TsvoorPolitie
<https://websitevoordepolitie.nl/?s=professioneel+politieoptreden>

NOS @NOS

Racisme en discrimina-
tie in Nederland: dit zijn
de cijfers [https://nos.](https://nos.nl/l/2336228)
[nl/l/2336228](https://nos.nl/l/2336228)

Ingezonden

What works in policing

Politie, Politieacademie en ministerie zijn lerende organisaties en willen weten welk politiehandelen werkt en in welke context dat werkt. Zij willen zorgen voor de condities om te kunnen leren en dat leren een systematisch onderdeel van het werk laten zijn.

Wetenschappelijk onderzoek is hierbij nodig.

Politie, ministerie van Justitie en Veiligheid en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) zijn daarom in juli een samenwerkingsovereenkomst aangegaan. Hiermee voegen zij een nieuw op te zetten politieonderzoeksprogramma toe aan het NWO-instituut Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR) voor de komende vijf jaar.

Het onderzoeksprogramma is erop gericht wetenschappelijke invulling en onderbouwing te leveren voor de politiepraktijk. Het beoogt een omvangrijke en gestructureerde aanpak waarbinnen wordt onderzocht hoe politiehandelen werkt, in welke omstandigheden dat handelen werkt en voor wie én door wie het werkt. Binnen het onderzoeksprogramma zal gebruik worden gemaakt van geavanceerde wetenschappelijke methoden en de nieuwste, actuele wetenschappelijke inzichten en theorieën, toe te passen op de Nederlandse context. Mail naar info@nscr.nl.

Voor meer informatie

<https://bit.ly/2ZZNt4E>

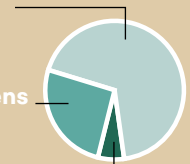
De poll

"Politie mensen
hebben onvol-
doende inzicht
in de eigen
denkpatronen
die zorgen voor
discriminatie en
racisme"

68% Eens

26% Oneens

6% Geen mening

Lees ook

de longread van Benjamin van Gelderen en Scott Dautzenberg op de website
<https://bit.ly/3egi2bl>

“Een onderzoeker moet niet op de stoel van de politie gaan zitten”

Zoek in het onderzoek van emeritus-hoogleraar Jan Terpstra niet naar aanbevelingen. Liever geeft hij met zijn empirische onderzoek prikkels voor een debat, vertelt hij aan Marcel Bruinsma en Hans de Vries. “Geen politie-politiek: blijf als wetenschapper bij jouw deskundigheid.”

Jan Terpstra is professor, doctor en ingenieur. Dat laatste alleen omdat hij aan de hogeschool Wageningen is afgestudeerd in de sociologie. Maar boven alles is hij onderzoeker. De meer dan vierhonderd publicaties van zijn hand hebben vooral betrekking op het functioneren van de politie, de zorg voor maatschappelijke veiligheid, het veiligheidsbeleid en justitie.

Officieel is Terpstra per januari 2020 met emeritaat, maar met nog zoveel ideeën en

klussen op de plank is er nog geen tijd om op z'n lauweren te gaan rusten. Van 2014 tot 2019 was Terpstra redactielid van het Tijdschrift voor de Politie, waar hij zich onderscheidde door zijn betrokken maar kritische benadering.

Wat was jouw rol als onderzoeker van (het functioneren van) de politie?

“Het uitvoeren van goed onderzoek is mijn drive, de basis van mijn onderzoek in de afgelopen 42 jaar was empirisch. Zelf omschrijf

“Het is mijn
stellige
overtuiging dat je er als
wetenschapper zelf bij moet zijn
en **het veldwerk** niet door
anderen moet laten doen”

ik mezelf wel eens als een hardcore empirist. Mijn fascinatie voor wetenschappelijk onderzoek begon als student sociologie, het ging toen vooral om onderzoek naar maatschappelijke achterstandssituaties en later ook naar jeugd in problematische (thuis)situaties. Pas langzamerhand zijn daar de politie en de veiligheidszorg bijgekomen, omdat die vaak een rol speelden in de onderzoeken die ik deed.

Nadat ik eind 1999 bij het Internationaal Politie-Instituut van de universiteit Twente (IPIT) ging werken (onder anderen bij Cees van de Vijver en Guus Meershoek) verschoof de focus naar de politie. Ik denk dat je nog altijd aan mijn werk kunt merken dat mijn oer-belangstelling uitgaat naar maatschappelijke achterstandssituaties, probleemwijken en hoe allerlei frontlijn-mensen proberen iets aan vaak heel urgente problematiek te doen.

Ik ben niet alleen empirisch onderzoeker, ik vind het ook belangrijk om daar een duidelijk wetenschappelijk en theoretisch kader bij te leveren. Ik denk dat ik daarvoor ook wel afwijk van andere Nederlandse politieonderzoekers, die zijn naar mijn mening vaak alleen praktisch en concreet zijn.”

Waarom vind je het zo belangrijk om zelf empirisch onderzoek te doen?

“Het is mijn stellige overtuiging en dus voor mij heel belangrijk dat ik er zelf bij ben. Laat je het

veldwerk over aan anderen dan verwaarloos je het binnenhalen van je onderzoeksresultaten. Met alle respect voor het werk van andere wetenschappers, wil ik de context in een wijk zelf voelen, ervaren en ruiken. Snappen hoe daar werkelijk wordt gedacht en gewerkt. Dat kan en wil ik niet achter een bureau verzinnen. Zo liep ik in de politieorganisatie wekenlang mee om te snappen hoe wijkagenten hun werk doen. In een achterstandswijk heb ik vijftien maanden, quasi-vermomd als jongerenwerker, onderzoek gedaan om te begrijpen wat de onderlinge verhoudingen waren in die wijk. Hoe is het criminele leefpatroon in die wijk, want dat was er gewoon, overgang van generatie op generatie. Dat begrijp je pas als je lang in die situatie rondhangt, met mensen zelf hebt gesproken en thuis bent geweest.

Ook toen er spanningen ontstonden en de politie mij adviseerde niet meer alleen de wijk in te gaan, bleef ik daar actief. Want juist toen was het boeiend om te ervaren waarom die spanningen er waren en hoe men daarmee omging in die wijk. Ik vind onderzoek eigenlijk alleen maar interessant als ik daarmee als wetenschapper, vanuit dit soort empirisch onderzoek, een bijdrage kan leveren aan het maatschappelijke debat over de werkelijkheid van de onderzochte fenomenen.”

Je staat erom bekend dat je weinig aanbevelingen doet. Waarom is dat?

“Ik denk dat aanbevelingen vrij armoedige elementen zijn die je uit je onderzoek destilleert. Het gaat mij er om een bijdrage te leveren aan het denken over het vak, over een fenomeen, over wat is ervaren in het onderzoek. Discussie uitlokken is wat ik wil, niet goedkope aanbevelingen doen die door geldgebrek of wat dan ook niet overgenomen kunnen worden en betrekkelijk snel ergens in een la verdwijnen. Ik denk dat het beter is om de discussie aan te gaan en de voor- en nadelen te laten zien. Mensen pikken het dan veel gemakkelijker op en het onderzoek heeft zo een veel grotere impact. Het is niet dat ik geen bouwstenen wil leveren voor de professie en de organisatie,

Prof. dr. ir. Jan Terpstra

is emeritus-hoogleraar criminologie aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Zijn onderzoek en publicaties hebben vooral betrekking op het functioneren van de politie, de zorg voor maatschappelijke veiligheid, het veiligheidsbeleid en justitie. Hij publiceerde meer dan driehonderd artikelen en boeken, onder meer over de organisatie van politiewerk, het politiebestede, de politiecultuur, het gebiedsgebonden politiewerk (vooral door wijkagenten), samenwerking en regie in de lokale veiligheidszorg, opsporing en vervolging en private veiligheidsinstellingen.

dat ik geen richting wil geven om het anders te doen. Ik geef die prikkels wel, maar niet in de vorm van aanbevelingen.”

Kun je daar een voorbeeld van noemen?

“Mijn onderzoek naar de werking van de basisteams in de nationale politie uit 2016. Dat was een buitengewoon gevoelig onderwerp. Juist omdat ik niet op het dwaalspoor ben beland van concrete aanbevelingen heeft het onderzoek impact gehad. Ik heb niet gezegd dat de politie moet stoppen met die basisteams, of dat je meer teamchefs moet hebben of een andere structuur. Ik heb geprobeerd de organisatie een spiegel voor te houden zonder te vertellen hoe het beter zou moeten.

Ik denk dat Gery Veldhuis, de toenmalige portefeuillehouder, er een belangrijke rol in heeft gespeeld dat het onderzoek zo positief is geland. De boodschap was namelijk helemaal niet zo leuk voor de organisatie. Het rapport kwam op het moment dat de herijkingsnota uitgekomen was en de politie overging van de eerste naar de tweede korpschef. Beide gebeurtenissen creëerden een andere sfeer en er ontstond langzamerhand ook meer ruimte. Ik denk dat het onderzoek heeft meegespeeld dat er meer ruimte kwam. En dat komt ook nog omdat er niet met het vingertje gewezen werd naar wie iets fout heeft gedaan. Want in alle bescheidenheid, wie ben ik? Politieorganisaties leiden of herstructureren is immers niet mijn vak. Ik probeer door mijn onderzoek te laten zien wat er gaande is en dan is het aan de betreffende deskundigen in de organisatie daarmee wat te doen. Ik realiseer me dat ik met deze insteek wel eens afwijk van wat andere onderzoekers doen. Ik vind dus dat andere politieonderzoekers te vaak op de stoel van de politie gaan zitten en te veel aan politie-politiek doen.”

Wat bedoel je met politie-politiek?

“Er zijn wetenschappers geweest die de afgelopen jaren uitgesproken ideeën hadden, en deze veelvuldig hebben geventileerd, over bijvoorbeeld het vervangen van het gebieds-

gebonden politiewerk door rechercheurs. Dat kun je op basis van je onderzoek helemaal niet beargumenteren. Je moet vasthouden aan jouw rol en aan jouw deskundigheid.”

Terugkijkend, op welke publicatie ben je het meest trots?

“Da's een lastige vraag. Ik heb ruim driehonderd publicaties en onderzoeken op mijn naam staan, het exacte aantal weet ik niet. Waar-

“Hoe wordt **gedacht** en **gewerkt** in een wijk? Ik kan en wil dat niet achter een **bureau verzinnen**”

onder heel verschillende soorten publicaties die ik wel aardig vind. Mijn onderzoek van vijftien maanden in een achterstandswijk, dat verwoord is in een aantal artikelen. Een van die artikelen heette ‘Families, piraten en beunen’. Ik ben erg trots dat ik daarvoor toen de Nederlandse sociologeprijs heb gewonnen.

Mijn onderzoek uit 2008 naar het functioneren van de wijkagenten, waarin ik in beeld bracht wat hun dagelijks werk nu feitelijk was. Een omvangrijk en diepgaand onderzoek. Mensen die willen weten hoe wijkagenten werken, kunnen van dat onderzoek veel opsteken.

“Juist omdat ik niet op het **dwaalspoor** van concrete aanbevelingen **belandde**, had het onderzoek naar **basisteams impact**”

Het bijzondere hiervan is dat ik het tien jaar later opnieuw heb gedaan. Tot mijn verbazing bleek dat er erg weinig veranderd was in hun werk. Er was wel een nieuw jargon ontstaan, er stond een nieuwe organisatie en het beleid was anders, maar dat werkte niet door in het werk van de wijkagent. Ondanks alle vernieuwingen in die tien jaar, de reorganisatie naar nationale politie, de modernisering en professionalisering van het onderwijs etc. Dan vraag ik me wel eens af waaruit het lerend vermogen van de politie bestaat.”

Jij vertrekt nu als hoogleraar aan de universiteit Nijmegen. Wie neemt daar het stokje van jou over?

“Dat is anders gelopen dan ik zelf gewild had. Doel van deze leerstoel was het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek naar en onderwijs over politie, veiligheidszorg, en het openbaar ministerie. Ik had gehoopt dat dit inhoudelijk voortgezet zou worden. De universiteit heeft anders beslist, een goed voorbeeld van ontoegankelijke universitaire besluitvorming. Het geschetste profiel was een voortzetting van het bestaande profiel maar de benoemingscommissie, waarin geen inhoudelijk deskundigen zitten, heeft een ander besluit genomen. Ergo, ze hebben dus ergens over besloten waar ze geen verstand van hebben.”

Wat betekent dat voor het politie onderzoek in Nederland?

“Opnieuw is er sprake van discontinuïteit. Het vreemde is, meerdere universiteiten in Nederland hebben door de jaren heen wel initiatieven genomen, maar elke keer kwam er een vroegtijdig einde aan. Het continueren van goede initiatieven is kennelijk steeds een bottleneck. Een ding valt echt op: politieonderzoek is te gefragmenteerd. Er wordt op heel veel plaatsen onderzoek gedaan, maar vaak inhoudelijk beperkt qua omvang en kwalitatief (naar mijn norm) vaak onder de maat.”

Wat zou er gedaan moeten worden om het politieonderzoek in Nederland weer op de kaart te krijgen?

“Deze discussie speelt ook op dit moment. Er zou een actief netwerk van universiteiten en hogescholen gevormd moeten worden dat zich bezig blijft houden met dit domein, met klein budget van universiteiten en misschien het nationale korps. Met wat gelijkgestemden denken we daar nu over na. Zoals dit bijvoorbeeld in Schotland langzamerhand is ontstaan, waar het al elf jaar draait. Het zou mooi zijn dat als idee wat verder is uitgewerkt, het korps dat netwerk ook gaat supporten. Er ligt nu een inventarisatie van collega-onderzoeker Piet van Reenen over allerlei onderzoeken op dit domein. Waarvan ikzelf denk dat 80 procent helemaal geen onderzoek is. Hij noemt het wel onderzoek, maar de kwaliteit van het onderzoek is het grote probleem.”

Hoe kijk je naar de rol van de politie in dit coronatijdperk? Is het de taak van de politie om te handhaven op de naleving van coronamaatregelen?

“Ik vind het bij uitstek een taak van de politie de coronamaatregelen te handhaven. Het gaat hier om de maatschappelijke orde, om maatschappelijke vrede, om de norm te handhaven, om goed uit te leggen waarom gehandhaafd moet worden. De politie is er niet alleen om op te sporen, haar taak is ook bij uitstek ‘policing the community’ en dat is een heel brede taak.

Dit als een soort tegenwicht tegen werken met cijfers, hard optreden tegen criminaliteit.

Aanspreken, uitleggen, laten zien hoe je handhaving moet doen. Vakmanschap tonen. In Nederland zijn (medio mei 2020) ruim 15 duizend boetes uitgedeeld, in Frankrijk al rond de 1.5 miljoen. Dit is een verschil in politiestijl, dit verklaart ook waarom de Franse politie niets wil hebben van 'community policing'.

Daarom ben ik gestart met een onderzoek naar 'Policing the corona crisis' in Frankrijk en in Nederland. Hoe de politie omgaat met corona, welke culturele verschillen in de landen te onderkennen zijn hoe de politie wordt aangestuurd en werkt. Het handhaven van de orde, het bevestigen van normen, waarden en het beschermen van kwetsbaren is de kern van het politiewerk."

Hoe kijk je nu naar de organisatie van het korps?

"Ik vond en vind dat de vorming naar een nationaal korps te snel ging en te veel omvatte: én de organisatie, én de structuur, én het beheer... We hebben laten zien dat de structuur van de grote wijkteams en afstand naar het bevoegd gezag nog steeds niet goed is. Ik heb nog steeds dezelfde mening als in 2012: dit is te veel. Het probleem zat in het beheer van de politie. Dan had je daar mee moeten beginnen. En dan stap voor stap verder gaan.

Als je kijkt naar het gebiedsgebonden politiewerk in de wijken dan denk ik dat het een werkwijze is die niet zo goed in deze structuur past. Dat vind ik niet alleen bestuurlijk zo, maar ook qua werk. Het idee van de abstracte politie waar we nog steeds mee bezig zijn, geeft in essentie aan wat het probleem is. De relaties tussen de collega's zijn te anoniem geworden, maar dat is ook extern het geval, met partners en burgers. Het is te afstandelijk geworden, te veel gestuurd door systeeminformatie. Met big data en algoritmen kan je wel analyses maken wat er zou moeten gebeuren, maar hoe reageert een streetwise diender hierop? Er zijn dan twee risico's: of men laat het liggen, of deze hulpmiddelen gaan hun

eigen leven leiden en raken losgezongen van de werkelijkheid."

Laatste vraag: hoe kijk je terug op je tijd bij het Tijdschrift?

"Ik vond dit een leuke en vooral ook leerzame tijd. Wel heb ik altijd gevoeld dat ik als onderzoeker buiten het korps stond. Dat was op zich ook wel goed, het maakte dat ik kritisch kon blijven.

Ik vind de belangrijkste functie van het Tijdschrift dat het een brug vormt tussen wetenschap en onderzoek versus het politieveld. Persoonlijk vind ik het jammer dat veel onderzoek niet vertaald wordt naar het Tijdschrift. En dat er meer en meer aandacht gegeven wordt aan meningen.

Het Tijdschrift heeft een draai gemaakt, meer toegankelijk, meer foto's, korte rubrieken en vooral opinies. Het is een beetje een meningenblad geworden. Het gaat mij erom: is die mening wel onderbouwd met goede onderzoeken? En dat er flink gesneden is in de lengte van artikelen reduceert wetenschappelijke onderzoeken soms tot een column. Maar misschien schat ik het een beetje te somber." •

"Ik heb geprobeerd de organisatie een spiegel voor te houden zonder te vertellen hoe het beter zou moeten"

SAMIEN NAAR MEER WEERBAARHEID

De weerbaarheid van de rechtsstaat wordt op de proef gesteld, stellen Jannine van den Berg en Harry van der Grinten. De versterking hiervan zien zij als een van de belangrijkste opgaven van de Landelijke Eenheid. Wat is de juiste aanpak bij een groeiende onvoorspelbaarheid van criminele fenomenen?

De maatregelen tegen de verspreiding van Covid-19 waren amper van kracht of in Zuid-Italië had de mafia er al op ingespeeld. Ze reageert snel op de noden van kwetsbare groepen: de verarmde bevolking kan bijvoorbeeld geld lenen, maar wel tegen fikse rente of tegen wederdiensten. Niet nakomen heeft consequenties. In Nederland leek zoiets lange tijd onvoorstelbaar. Die tijd is voorbij. De weerbaarheid van onze rechtstaat wordt door meer fenomenen op de proef gesteld: terrorisme, internationalisering van criminaliteit en de bemoeienis van statelijke actoren, en de spelverharding en groeiende complexiteit van ondermijnende criminaliteit.

Fenomenen die het werk van de Landelijke Eenheid in de kern raken en waar we betere antwoorden op zoeken en ontwikkelen. Het versterken van deze weerbaarheid is onze grootste opgave. De sleutelwoorden: samenwerken, intelligence en adaptief vermogen.

Bedreigingen

Ondermijnende criminaliteit komt steeds meer als zorgpunt naar voren. De ondermijningsonderzoeken worden steeds complexer. We zien criminele netwerken met opdrachtgevers, moordmakelaars, *brokers* voor onder andere geldstromen, identiteiten, contracten, uitvoerders van liquidaties en nog een hele economie van mensen die betrokken is bij het feitelijke transport en distributie van drugs. De liquidaties van de broer en de advocaat van de kroongetuige hebben het Stelsel Bewaken en Beveiligen flink op zijn grondvesten doen schudden. De slachtoffers zijn mensen tegen wie we een aanslag voorheen niet reëel achtten. Het repertoire tussen het woonhuisbeveiliging en persoonsbeveiliging moet verbreed en verbeterd worden.

De ergste piek in de terroristische aanslagen in Europa lijkt (voorlopig) voorbij. Uiteraard is er zorg om eventuele terugkeer van de deels getraumatiseerde Jihadistische strijders. Daarnaast is

Over de auteurs

Jannine van den Berg,
politiechef Landelijke
Eenheid

Harry van der Grinten,
beleidsadviseur Landelijke
Eenheid

Was voorheen de **tactiek** leidend bij informatie vragen en **'expertise bestellen'**, nu kijken we hoe we elkaar kunnen **versterken**

met name radicaal rechts in opkomst. Ook hier-tussen zitten potentiële aanslagplegers. Sterker nog, ze veroorzaken in het westen meer dodelijke slachtoffers dan de Jihadistische terroristen.

Multipolaire gemeenschap

Inmiddels kan er geen onderzoek meer gedaan worden zonder een digitale en internationale component. Mensen zijn trouwer aan hun smartphone dan aan hun partner (en dat biedt ook kansen: locatiegegevens, internetgebruik, soms content). Meer en meer is de digitale infrastructuur zelf het doelwit. Grote bedrijven, universiteiten en ook de politie moeten zich wapenen tegen hacks en gijzelsoftware. Wijk, web en wereld zullen steeds verder met elkaar verweven raken. Cyber (enabled) crime wordt steeds meer onderdeel van het dagelijks politiewerk.

De wereld ontwikkelt zich tot een multipolaire gemeenschap waarin de oude, overzichtelijke en door het Westen gedomineerde orde lijkt te verdwijnen. Met de aanslag op de MH17 zijn nadrukkelijk ook statelijke actoren in het civiele veiligheidsdomein binnengedrongen. We zien ook signalen dat statelijke actoren onze digitale infrastructuur bedreigen. En omdat we vooraf niet weten wie de hack of aanval uitvoert, een scholier of een staat, zoeken politie en veiligheidsdiensten elkaar steeds meer op.

Al deze fenomenen bedreigen onze rechtstaat en geven ons de opdracht om de weerbaarheid ervan te versterken. Dit is een nieuwe, grote en complexe uitdaging. We werken aan nieuwe antwoorden langs de lijnen samenwerken, intelligence en adaptief vermogen.

I. Samenwerken

Versterken van de weerbaarheid vraagt om een gezamenlijke strategie met wisselende rollen (speelveld). We moeten beter samenwerken, politie intern, overheidsbreed en publiek privaat. Zeker waar het ondermijning betreft, kan de bestrijding niet integraal genoeg zijn. Alle samenwerking start met informatiedeling. De politie-eenheden vinden elkaar steeds makkelijker. Een eenduidige en herkenbare structuur en werking is behulpzaam. De cultuur van elkaar helpen en gunnen en dus gemakkelijker informatie delen, groeit mee. In de samenwerking bij de tramaanslag van 18 maart 2019 in Utrecht werd zichtbaar dat we elkaar echt sneller weten te vinden. Ook het Marengo-onderzoek is hier een voorbeeld van: drie regionale eenheden en de Landelijke Eenheid zijn hier met veel capaciteit bij betrokken.

Het Multidisciplinair Interventie Team (MIT) kan een versneller worden door programmatisch samenwerken tussen politie, KMar en FIOD, Douane, OM met focus op de criminele geldstromen. Want we hebben nog te weinig zicht op al die criminele miljarden. Publiek-privaat zullen we moeten blijven zoeken naar balans tussen ieders belang. Veel bedrijven willen meewerken aan veiligheid, maar niet als hun concurrentiepositie te veel geschaad wordt.

Intern werkt de Landelijke Eenheid aan een meer programmatische benadering: mensen vanuit de intelligencehoek, de tactische opsporing en de expertisekant worden samengebracht in een cluster. De aanpak van terrorisme-onderzoeken is daar een goed voorbeeld van. Was voorheen de tactiek leidend (informatie vragen en expertise bestellen), nu kijken we hoe we elkaar kunnen versterken en wat de beste kansen biedt.

Daarnaast zien we meer en meer blauw-grijze samenwerking over diensten en vakgebieden heen. Met interessante kansen voor de groeiende oriëntatie op criminaliteitsbestrijding vanuit de diensten Infrastructuur en het Landelijk Operationeel Centrum. Wekelijks worden vanuit voortgezette handhaving en informatiegestuurde acties serieuze hoeveelheden vuurwapens, drugs en geld in beslag genomen. Die geven waardevolle informatie

voor de ondermijningsonderzoeken. En door te onderscheppen draagt de Landelijke Eenheid bij aan veilige wijken.

Internationale politiesamenwerking wordt steeds meer core business. Of het nu gaat om grensoverschrijdende samenwerking vanuit de heterdaadsituatie (denk aan achtervolgingen die met regelmaat over de grens voortgezet moeten worden), ondermijningsonderzoeken (dugslijnen, daders, samenwerking met bron- en afzetlanden) of cybercrime-onderzoeken. Als antwoord op de groeiende betrokkenheid vanuit meerdere landen is de kanteling gemaakt naar fenomeenoriëntatie: drugsstromen (vanuit bijvoorbeeld Colombia, via Panama, Caribische eilanden, die vervolgens doorverhandeld worden via westelijk Afrika) vereisen een andere aanpak dan alleen bilaterale, nationale samenwerking. En tegelijk vraagt deze om wederkerigheid met landen die een ander waardenstelsel hebben (denk aan mensenrechten, privacy).

2. Intelligence

Dagelijks ontvangt de politie meldingen van onder meer terrorisme, die duiding vereisen: is er echt iets aan de hand of is het loos alarm? Veel van het werk start met een beter en sneller intelligencebeeld door te anticiperen, identificeren en duiden. Het samenbrengen van zachte en harde informatie is van belang. Een goed actueel intelligencebeeld, liefst real time, helpt om betere besluiten te nemen. Daarnaast worden we geconfronteerd met een grenzeloze hoeveelheid data. De kunst is om met bijna chirurgische precisie de relevante informatie er uit te filteren en te veredelen.

Tegelijk speelt hier ook een juridisch-ethisch vraagstuk. In het kwaliteitskader big data worden de meest relevante criteria benoemd: is het gebruik passend voor het doel; is de causaliteit in verbanden voldoende onderbouwd; en werken we voldoende transparant en toetsbaar. Alle drie essentiële criteria om politieoptreden in rechtszaken overeind te houden voor de rechter. Een spectaculair voorbeeld is de Encrochat-zaak. Op grote schaal is live meegekeken in het ontsleutelde criminele berichtenverkeer. Uiteraard met

goedkeuring van de rechter-commissaris. Data science helpt bij die selectie uit de miljoenen berichten.

3. Adaptief vermogen

Sneller inspelen op veranderingen betekent onder andere doorontwikkeling van het vak. Enkele voorbeelden: het inzetconcept van de DSI is gericht op zo snel mogelijke interventie bij aanslagen en grof geweld; de observatie heeft zijn repertoire verbreed, naast de opsporing ook gericht op voorkomen van aanslagen en criminaliteit; en de inzet van nieuwe bevoegdheden: de inzet van criminele burgerinfiltranten en de bevoegdheid om te hacken (in samenwerking met KMar en FIOD).

Ook innoveren is belangrijk om adaptief te blijven. Slimme technologieën zijn zowel voor de politie als voor criminelen beschikbaar. Onze voorsprong op criminelen wordt steeds kleiner. Toch is het essentieel dat we

Politie bij het kantoor van de doodgeschoten advocaat Derk Wiersum: een moord die we voorheen niet reëel achtten.

De kunst is om met bijna **chirurgische** precisie de **relevante** informatie eruit te filteren en te **veredelen**

Al deze **vernieuwingen** vragen een organisatie die zich **aanpast** en deze veranderingen **omarmt**

in deze race mee blijven doen. De Landelijke Eenheid als expertise-eenheid met veel specialisten en specialistische middelen kijkt constant naar nieuwe technische mogelijkheden of werkvormen. Speerpunt voor de Landelijke Eenheid is artificiële intelligentie (AI). Momenteel ligt de prioriteit bij het vereenvoudigen van administratieve processen zoals internationale rechtshulpverzoeken. Een volgende stap is het automatisch omzetten van spraak naar tekst. Vernieuwen is noodzakelijk om tot betere en uiteindelijk ook betaalbare oplossingen te komen voor veiligheid. AI is een kans, maar kent ook ethische grenzen, die mogen we niet uit het oog

verliezen: de gebruiker moet regie houden en onze algoritmen moeten deugen.

Daarnaast kijken we naar sociale innovatie, want al deze vernieuwingen vragen ook een organisatie die zich daaraan aanpast en deze veranderingen omarmt. Indachtig het motto dat mensen willen veranderen, maar niet veranderd willen worden, is een permanente beweging nodig om deze adaptiviteit te organiseren. Dat is meer dan een mindset alleen, je moet dit aanpassingsvermogen werkend maken. Een opdracht, goede intelligence, processen en middelen op orde, professionele en getrainde medewerkers, en de bereidheid om te evalueren en snel weer aan te passen. En, niet te vergeten, afscheid nemen van het oude.

Versterken weerbaarheid

Via samenwerken, intelligence en adaptief vermogen de rechtsstaat versterken vraagt actie van de hele overheid: wie regisseert, wie neemt initiatief, en heeft het voor ieder prioriteit, nationaal en lokaal? De inzet daarbij is om sneller te leren en tot effectievere interventies te komen vanuit een brede strategie.

Wat mag met big data en met techniek? Dit vraagt om een nieuwe balans in de omgang met privacy. Veel burgers zijn - vaak te gemakkelijk - bereid een deel van hun privacy af te staan in ruil voor gemak. Als politie moeten we in sommige gevallen de grens opzoeken van wat mag, om effectief te blijven, soms moet de grens zelfs iets verlegd worden, maar we moeten ook blijven kijken hoe we zaken kunnen oplossen door ze heel anders te benaderen.

De spelverruwing buiten creëert ook onrust in de organisatie. Collega's worden zich meer bewust dat ook zij ernstig bedreigd kunnen worden. Ze worden gefilmd in de uitoefening van hun werk en zonder context op social media gezet. Dat is lastig, omdat we ook een politie willen blijven die volop in verbinding staat met de samenleving, dus zichtbaar is en aanspreekbaar. Voor alle collega's geldt het motto 'veilig thuiskomen', dus weten wanneer je moet stoppen met een achtervolging, kijken of medewerkers niet onnodig in beeld komen in een ondermijningsonderzoek en bewust zijn van het eigen gedrag op social media. Zo gaat niet alleen de weerbaarheid van de rechtsstaat, maar ook de weerbaarheid van onze medewerkers omhoog. •

Dr. Peter Klerks

Raadadviseur Parket-Generaal,
Openbaar Ministerie en
docent aan de Politieacademie.

“

In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw loste de bekende inspecteur Arglistig van de centrale recherche gemeentepolitie Rotterdam menig zwaar delict op, van bankovervallen tot de smokkel van wapens en drugs. Hij bond daarbij de strijd aan met kleurrijke onderwereldfiguren als De Neus, Toon de Bonk en Koperen Sammy. De bijnaam ‘Arglistig’ dankte inspecteur A.H. van Veen aan zijn gewiekste tactieken. Hij wist zijn tegenstanders vaak te verschalken door listig tegenspel. De kwalificatie “erg listig” werd door de Rotterdamse penoze verbasterd tot ‘Arglistig’, en gaandeweg begonnen ook politiecollega’s de bijnaam te gebruiken.

De figuur Arglistig, met de wakkere uitstraling van Peter Holla in zijn jonge jaren, is ontsproten aan het brein van de Rotterdamse schrijver en politieadjutant Wim van Helden. De spannende jeugdboeken van uitgeverij Kluitman brachten menig jongmens ertoe de aanmeldingsbon voor de politie school in te vullen. Arglistig werkte bijvoorbeeld al undercover, lang voordat het eerste infiltratieteam in Nederland ontstond. Van Helden schreef ook boeken over de Amsterdamse commissaris Achterberg en agente Ria Bruins, maar die haalden het niet bij het raffinement en lef van hun collega uit de Maasstad.

Het lezenswaardige proefschrift Geschiedenis van de Nederlandse drugsbestrijding van Politieacademie-collega Jack Wever beschrijft hoe de recherche vanaf de jaren zeventig gaandeweg raakt ingeschoten op de aanpak van complexe criminaliteit. Dat gaat met vallen en opstaan, tot aan de parlementaire enquête Opsporingsmethoden van 1995. Die brengt aan het licht hoe politie en OM onder politieke druk teveel risico’s zijn gaan

nemen en uiteindelijk door listige misdaadondernemers voor hun karretje worden gespannen. Dat karretje bracht onder regie van magistraten en politiebazen duizenden kilo’s drugs over de landsgrens. Na het IRT-debacle worden de teugels zodanig aangehaald dat haast iedere creativiteit in de kiem wordt gesmoord. Durf en vindingrijkheid zijn bij de recherche voor lange tijd taboe.

De generatie van inspecteur Arglistig zit inmiddels in het verzorgingshuis, en de politiemensen die het creatieve rechercheren vóór ‘Van Traa’ nog meemaakten gaan bijna met pensioen. Gelukkig zijn er nieuwe collega’s aangetreden die zich verdiepen in recherchepsychologie, crime scripting en het slim benutten van big data om criminelen de voet dwars te kunnen zetten. Het combineren van traditioneel speurwerk en eigentijds vernuft kan de onderwereld weer even beducht maken voor de opsporing als in de dagen van Arglistig, wanneer die vaardigheden worden aangevuld met de kunst van misleiding en overrompeling. Ter voorbereiding op de masterclass Verrassend Rechercheren maakte ik alvast een handboek voor misleiding. Dat staat propvol lessen uit de psychologische oorlogvoering, sluwe marketing, spionage-instructieboeken en trucs van illusionisten.

Om het vernuftig rechercheren en bevlogen vakmanschap blijvend te stimuleren stel ik voor om de Arglistig Award in het leven te roepen. Dat wordt dan een groen/zwart gespoten profielbeeldje met oorkonde, tweejaarlijks toegekend door een vakjury van collega’s voor het bijzonder slim oplossen van misdrijven. Ik nomineer alvast het Q-team in Rotterdam. •

→ Reageren? p.p.h.m.klerks@om.nl

Om vernuftig
rechercheren
en **bevlogen**
vakmanschap te
stimuleren, stel ik voor
om een **Arglistig**
Award in het
leven te roepen

”

Afgestudeerd

“Verbied thuisweek bij legalisering”

Naam: Gerben van der Meer

Scriptie: Effecten van de legalisatie van wietteelt en gebruik in de staat Colorado

Studie: Master of Public Administration

Werkt: Toegevoegd sectorhoofd DROS, Eenheid Oost-Brabant

Onderzoek doen in een vreemde context is een belangrijk onderdeel van de studie Master of Public Administration. Toegevoegd sectorhoofd Gerben van der Meer koos voor de staat Colorado, waar sinds 2012 het gebruik en de teelt van cannabis legaal zijn. De overheid is hier overwegend tevreden: door accijns en toerisme namen de staatsinkomsten toe. “Ambtenaren vinden dat ze de legalisatie goed geregeld hebben en zijn nog steeds dolenthousiast.”

Het is vooral de politie die te maken krijgt met de donkere zijde van de legalisering. Zij kreeg er veel meer (handhavings)taken bij. Ook het aantal thuiswekerijen nam toe, onder meer doordat aanvankelijk geen maximum aan het aantal planten was vastgesteld. Het rijden onder invloed steeg ook. En door de aanzuigende werking van de legalisering trokken veel daklozen naar de zuidelijke staat, waardoor ook het gevoel van veiligheid afnam.

Bij de positieve effecten op de economie worden de kosten voor de veiligheidsdiensten en ziekenhuizen doorgaans niet meegewogen, concludeert de onderzoeker. Mocht Nederland kiezen voor legalisering, dan raadt hij een verbod op thuisweek aan. “En maak de prijs niet te hoog, zodat deze kan concurreren met de prijs op de illegale markt.”

Verder lezen

over dit onderzoek op

<https://bit.ly/3fmv8W7>

Uitgezocht

Opvallende conclusies uit recente afstudeerscripties

Werkt de coldcasekalender?

Sinds 2017 brengt de politie een coldcasekalender uit, die in alle gevangenissen in Nederland wordt verspreid. Het idee is gebaseerd op het cold case-kaartspel uit Amerika, waar veelbelovende resultaten worden behaald. In Nederland werden met de kalender nog geen zaken opgelost.

De coldcasekalender is grotendeels gebaseerd op onjuiste aannames, ontdekten Thari Esser en Edwin Waterreus (Politiekundige bachelor,

Politieacademie). De tips die binnenkomen zijn zelden naar een gevangenis te herleiden. Voor de nabestaanden en de coldcaseteams is hij echter van (grote) betekenis. Advies is om de kalender in aangepaste vorm voort te zetten en de doelgroep te verschuiven naar burgers. Voor gedetineerden moet een passend alternatief worden gevonden.

Voor de scriptie: <https://bit.ly/3h30103>

Uniform briefen met 5-paragrafenmodel

De operationele briefing is steeds belangrijker geworden bij de politie, maar heeft niet altijd het gewenste effect. Daarom is op een aantal plekken, onder meer de ME, het zogenoemde 5-paragrafenmodel ingevoerd. Zou deze werkwijze ook elders kunnen werken, bijvoorbeeld bij een basisteam dat ondermijning wil aanpakken?

Leo de Haan (Politiekundige bachelor, Politieacademie) zocht het uit voor basisteam

Utrecht-Zuid. De conclusie: leidinggevendens die volgens het model briefen, geven meer sturing en werken uniformer. Randvoorwaarde is wel een duidelijk teamplan dat voor iedereen begrijpelijk en uitvoerbaar is. Lees ook de column van Leo de Haan op de website.

Voor de scriptie: <https://bit.ly/2Zl0Z3z>

Wie is wie in bemiddelingsland

Steeds meer partijen zijn betrokken bij herstelrecht. **Jordi den Hartog** (VU, master Bestuurskunde) bracht de partijen in kaart die zich, samen met de politie, bezighouden met bemiddeling. Hierin gaan dader en verdachte in dialoog over het aangedane leed met het doel de relatie te herstellen.

De politie bemiddelt vaak na lichtere delicten zoals overlastsituaties, vernielingen en beledigingen. Burgers zijn niet altijd uit op een stap

naar de rechter. Een bemiddelend gesprek kan zo de druk wegnemen op het strafrecht.

Voor zijn overzicht sprak de onderzoeker met 17 professionals. Het opgestelde overzicht toont hoe de verschillende organisaties werken en kan hierdoor de politie helpen om zich beter te positioneren. Lees ook de column van Jordi den Hartog op de website <https://bit.ly/38Tn7oX>

Voor de scriptie: <https://bit.ly/38MwIOs>

➔ **Jouw recente scriptie ook op deze plek?** Mail naar S.klaassen@sdu.nl

Condities voor ketensamenwerking

Zowel na de moord op de 16-jarige Hümeyra als na de tramaanslag in Utrecht was het commentaar dat betere **ketensamenwerking** deze drama's wellicht had kunnen voorkomen. Maar wat zijn ketens precies en welke condities kunnen samenwerking bevorderen? Ronald van Steden dook in de bestuurskundige literatuur.

1

Ketensamenwerking

Vanaf de jaren negentig zijn binnen het brede beleidsveld van politie, veiligheid en openbare orde de termen 'integrale samenwerking' en 'ketensamenwerking' in zwang geraakt. De gemene teler achter deze termen is dat de politie en haar partners organisatorische verbindingen aangaan bij het voorkomen, oplossen of verminderen van maatschappelijke problemen. Bekende ketens zijn gericht op 'jeugd' (jongeren die risicogedrag vertonen), 'zorg' (personen met verward gedrag) en 'ondermijning' (de aanpak van allerlei vormen van georganiseerde criminaliteit). De politie vormt ketens met andere partijen, omdat alleen repressie een te beperkte insteek blijkt. Vaak zijn er ook preventieve maatregelen nodig of is er sprake van kwetsbare personen die hulp en ondersteuning behoeven. Daarnaast gaat het in ketens om actie, niet om beleidsnota's. Professionals willen met elkaar tot stappen komen in een organisatorisch domein dat zich

enerzijds kenmerkt door fragmentatie: er kunnen zich tientallen spelers binnen een keten bevinden. Anderzijds zijn partijen wederzijds van elkaar afhankelijk, want zonder ketensamenwerking lukt het niet om problemen aan te pakken. Ambities en doelen die een keten vaak gemeenschappelijk wil bereiken zijn multiproblematiek aanpakken, de doorlooptijd van een zaak verkorten en adequaat informatie uitwisselen. Overigens is een 'keten' als metafoor enigszins misleidend, omdat samenwerking meestal niet in opeenvolgende stappen verloopt, maar het (moeizame) resultaat is van duwen, trekken en onderhandeling. Het beeld van een complex 'netwerk' past eigenlijk beter op de werkelijkheid.

2

Drive

Om effectief te kunnen werken hebben vitale ketens of netwerken een zeker enthousiasme, een drive, nodig. Professionals moeten geëngageerd zijn en goede

wil betonen om er samen tegenaan te gaan. Die bevrologenheid zit hopelijk in de professionals zelf, maar ook de maatschappelijke en bestuurlijk-politieke context kunnen van invloed zijn. Als er plots veel media-aandacht is voor personen die verward gedrag vertonen en ernstige overlast veroorzaken, stijgt de externe druk om gezamenlijk aan de slag te gaan. Zeker als de politie aangeeft dit probleem niet zelf te kunnen en willen oplossen. Met andere woorden: er is binnen ketens een gedeeld gevoel van urgentie nodig om tot handelen te komen.

3

Vertrouwen

Naast het opstellen van convenanten helpt het als partners vertrouwen in de onderlinge samenwerking uitspreken. Wanneer zij elkaar langer kennen, elkaar geregeld tijdens overleggen ontmoeten, en gezamenlijke activiteiten een voor-spelbaar karakter krijgen, draagt dat bij

aan hun vertrouwen. In minimale vorm vertrouwen partijen elkaar op grond van berekening: men peilt wederzijds eigenbelang. Idealiter tonen professionals ook begrip voor verschillende (soms botsende) posities en leven zij zich in de ander in. Er ontstaat een band waardoor professionals bereid zijn om collectief te zoeken naar de beste aanpak van een probleem. Zij moeten elkaar, letterlijk en figuurlijk, kunnen vinden. Tegelijk is het wenselijk dat deelnemers in een netwerk blijven waken voor geslotenheid en tunnelvisie.

4

Mandaat en afstemming

Netwerken kunnen alleen floreren als alle betrokken professionals over een

legitiem, door hun leidinggevendenden gedeckt, mandaat beschikken. Zij moeten gemachtigd zijn om genomen besluiten in de praktijk door te voeren. Hierbij is het nodig dat er een juiste balans bestaat tussen de uiteenlopende doelen, belangen, strategieën en middelen waarover organisaties in een netwerk beschikken. Het gaat dan om de vraag of alle partijen vanuit hun eigen positie tot afstemming kunnen komen en gezamenlijke interventies gaan uitvoeren. Anders gezegd: lukt het professionals om verschillen in motieven, opvattingen en werkwijzen met elkaar te verzoenen? Cruciaal in dit proces is dat er een orkestratie van samenwerking, inclusief het maken van (schriftelijke) afspraken, plaatsvindt. De politie en sociale sector zijn bijvoorbeeld veelal gescheiden

*Herdenking tramaanslag
Utrecht. Na het drama
was er kritiek op de
ketensamenwerking.*

↑
Om goed te kunnen samen-
werken hebben hulpverleners
en politie een zeker
enthousiasme nodig.

werelden met heel eigen logica's, culturen
en belangen, wat samenwerking in de weg
kan staan.

5 Coördinatie

Dit brengt ons tot de laatste conditie:
doelgerichte netwerken bestaan vanwege
inhoudelijke consensus en strategische
richting, waarbij zelfsturing over het alge-
meen een te vrijblijvend mechanisme is.
Daarom zijn er regisseurs – of zwakker
uitgedrukt: coördinatoren – nodig.
Omdat netwerken grotendeels uit hori-
zontale verhoudingen bestaan, is het niet
mogelijk en wenselijk dat iemand alle
touwtjes strak in handen heeft. Samen-
werking werkt juist vanwege licht leider-

schap van een coördinator die partijen
aanzet tot *team play* – dat wil zeggen:
doen wat nodig is, doelen realiseren, rele-
vante gegevens uitwisselen en resultaten
verantwoorden. Dit werk veronderstelt
vakmanschap en *Fingerspitzengefühl*. Een
coördinator is empathisch als het kan,
streng als het moet, heeft oog voor poli-
tiek-bestuurlijke verhoudingen en kent
de juridische kaders rondom informa-
tie-uitwisseling (zie kader). Coördinatie
vergt, kortom, lef, improvisatievermogen
en overtuigingskracht als partijen onver-
hoopt dwarsliggen of bepaalde routines
doorbroken moeten worden om tot
samenwerking te komen. •

*Dr. Ronald van Steden is universitair hoofd-
docent Bestuurskunde aan de VU.*

*Hoe zit het juridisch? Kijk op de website
voor een uitgebreide versie van dit artikel.*

Hans de Vries
is plv. portefeuillehouder
Gebiedsgebonden politie

Niemand kan iets inbrengen tegen de condities die Ronald van Steden beschrijft in het artikel over voor ketensamenwerking (zie pagina's hiervoor). Toch neem ik de vrijheid om te reageren omdat ik vind dat twee elementen onderbelicht zijn, namelijk de veronderstelde 'maakbaarheid' en de benodigde 'lange adem'. Twee zaken die meestal met elkaar samenhangen. Daarvoor is het noodzakelijk om naar de rol van de politie en de partners te kijken.

Bij de politie werken meer dan 3500 wijkagenten aan de veiligheid en leefbaarheid. Dit werk berust niet alleen op repressie; er wordt zelfs gesteld dat de wijkagenten te weinig handhaven. Juist door de verbinding met de bevolking raakt repressie zelfs steeds meer op de achtergrond.

Door haar unieke positie in wijken is de politie vaak de hofleverancier van problemen en problematische personen voor allerlei (keten)samenwerkingsverbanden. Maar dit ligt niet alleen aan deze unieke positie, maar ook aan het feit dat de politie nog niet overal schouder aan schouder werkt met hulpverlening, instellingen of partners. Daar waar nog niet samengewerkt wordt, blijkt vaak dat hulpverlening en instellingen niet 24 uur per dag bereikbaar zijn. De hulpverlening en instellingen dragen dan, paradoxaal genoeg, via de achterdeur bij aan het hofleverancierschap van de politie.

Samenwerkingsverbanden zijn noodzakelijk en worden opgezet om problemen aan te pakken die niet door een afzonderlijke partner opgelost kunnen worden. Maar de ambitie van deze samenwerking kan soms grenzeloos zijn. Helaas zijn er altijd grenzen aan datgene wat mogelijk is. De genoemde condities ademen te veel de sfeer van maakbaarheid uit.

Maakbaarheid heeft maar een beperkte reikwijdte. Zoals Van Steden stelt, worden samenwerkingsverbanden gesmeed om maatschappelijke problemen te voorkomen, te verminderen of op te lossen. Hier begint de schoen van de maakbaarheid te wringen. Voor het (keten)samenwerkingsverband kan de ambitie niet verder reiken dan de invloedssferen van

de afzonderlijke partners. Of van de combinatie van elkaar versterkende invloedssferen.

Hoe ver de ambities van het samenwerkingsverband ook gaan: maatschappelijke problemen, zoals de problemen in superdiverse wijken, crimineel gedrag, werkloosheid of personen met verward gedrag worden slechts zelden opgelost, verminderd of voorkomen door een lokaal samenwerkingsverband omdat het ingewikkelde maatschappelijke problemen betreft. Beperk de ambities van een samenwerkingsverband daarom tot datgene wat realiseerbaar is.

Een ander belangrijk feit is het gedrag van betrokkenen die in de samenwerkingsverbanden besproken worden. Ook al valt een interventie binnen de invloedssfeer van de ketensamenwerking, vaak zijn deze cliënten niet in staat

of willen zij niet datgene doen wat van hen verlangd wordt. Het komt dan neer op duidelijk zijn en blijven, uitvoeren van de in de ketensamenwerking gemaakte afspraken en een stok achter de deur hebben. Een stok die vanuit de samenwerking met doorzettingsmacht ingezet moet worden.

Mijn laatste punt gaat over de wijze waarop de keten samenwerkt: is het projectmatig of heeft het een structureel karakter? Bij een structureel

samenwerkingsverband ligt een aantal risico's op de loer: hoe groter het verband, hoe minder de betrokkenheid. Want niet elke partner is deelgenoot in de oplossing van elk aangebracht probleem. Terecht noemt Van Steden de 'drive' die noodzakelijk is om ambities waar te maken.

Ambities kunnen doven als goede voornemens bij een jaarwisseling, omdat het samenwerkingsverband vaak een zeer lange adem nodig heeft om ze te verwezenlijken. Op zo'n moment blijkt dat niets moeilijker is dan voor langere periode te focussen op een probleem en de aandacht erbij te houden. Zeker wanneer dan ook nog de personele bezetting bij de partners minder op orde is, lijkt de 'oplossing' van een probleem ver weg. •

→ Reageren? hans.r.de.vries@politie.nl

Beperk de
ambities van een
samenwerkings-
verband tot
datgene wat
realiseerbaar is

VOOR U DOORGENOMEN

Recensies over recente publicaties.

“Opportunisme en groepsdruk speelden een belangrijke rol”

BOEK

In dienst van de nazi's

Van de Water (2020), Omniboek, 384 pagina's, ISBN 9789401916097.

Onder bijzondere omstandigheden begaan gewone mensen soms gruwelijke daden. *In dienst van de nazi's* bevat een levensschets van elf personen die in de Tweede Wereldoorlog met de nazi's collaboreerden en gewelddaden of verraad pleegden. Ook de naoorlogse rechtsgang krijgt aandacht.

Hoe kwamen deze mensen tot hun wrede daden? Van de Water ging naar hun beweegredenen op zoek in het gezin van herkomst en het milieu waarin ze verkeerden en in hun beroep. Hoe verschillend hun achtergrond ook was, vrijwel niemand van hen groeide op in een warm gezin en allen vertoonden een gebrek aan empathisch

vermogen. Door hun levensgeschiedenis en persoonlijkheidskenmerken ontwikkelden zij zich in de specifieke situatie van oorlog en bezetting door een gewelddadig regime tot collaborateurs die zich schuldig maakten aan grof geweld of geraffineerd verraad.

Bijna geen van hen handelde uit ideologische overwegingen, maar het nationaalsocialisme bood ruimte voor geweld en vormde er de legitimatie voor. Opportunisme (zelfverrijking, carrièreperspectief) en groepsdruk speelden een belangrijke rol. Dat twee van de beschreven vrouwen kampbewaakster werden, kwam vooral voort uit naïviteit, de wens om aan het ouderlijk milieu te ontsnappen en het verlangen om bij een geliefde (Duitse soldaat, Nederlandse SS'er) te zijn. De auteur wijst erop dat we in onze tijd soortgelijke patronen zien bij jonge vrouwen die zich hebben aangesloten bij terroristische bewegingen. Een lezenswaardig boek, dat verzorgd is uitgegeven. Het laat zien wat de mogelijke drijfveren van nazicollaborateurs waren. Inzicht daarin lijkt me ook met het oog op hedendaagse radicalisering alleszins nuttig.

Dr. Irene Spijker is literatuuronderzoeker bij de Landelijke Eenheid, Dienst Landelijke Informatieorganisatie, Afdeling Analyse en Onderzoek.

RAPPORT

Q-teams

De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging? (2020) Van Egmond, Swami-Persaud, Verwest, reeks Politiekunde nr. 105 (Politie & Wetenschap), uitgeverij Sdu, 145 pagina's.

Er bestaat ook een 'leuk' virus: het Q-virus. Q-teams werken aan vernieuwende experimenten om zo bij te dragen aan een toekomstbestendige en meer wendbare opsporing. Verspreiding van het Q-virus was één van de doelstellingen van Q-teams. De DSP-groep onderzocht de teams en brengt verslag uit over de periode januari 2016 tot aan het voorjaar van 2019.

Het eerste Q-team werd opgericht in Eenheid Oost-Nederland. Inmiddels zijn er 7. Doelen en werkwijzen komen grotendeels overeen: een kernteam voert tot 8 experimenten per jaar uit. Andere collega's worden periodiek eraan toegevoegd. Via hen worden ideeën en ervaringen in de staande organisatie gebracht. Zo vindt besmetting met het Q-virus plaats. Onderliggende gedachte is dat cultuurverandering wordt bereikt via innovatie.

Er zijn drie vormen van besmetting. In de eerste vorm gaat het om collega's die zelf actief zijn in het aanleveren van een idee of in meewerken in een team. In de tweede vorm gaat het om het volgen van een training. Collega's raken daarna positief besmet: zij passen het geleerde toe in de werksituatie. De derde soort Q-besmetting is passief: collega's worden geïnformeerd. De kans op activering is dan kleiner. Het rapport geeft een overzicht van de resultaten. Er zijn concrete producten opgeleverd zoals de coldcasekalender.

Cultuurverandering is niet tot stand gekomen. In een nieuwe strategie, die gedurende de looptijd van het onderzoek dominanter werd, is de doelstelling omgedraaid: innovatie als doel waardoor cultuurverandering vanzelf ontstaat. Overvloed aan werkzaamheden belemmeren reflectie en innovatie van het politiewerk. Een bekend probleem: optimalisatie van huidige taken en productieprocessen (exploitatie) en tegelijkertijd verkennen van de toekomst (exploratie) blijken moeilijk te combineren. Het Q-virus verspreidt zich maar de randvoorwaarden zijn onvoldoende aanwezig voor de uitbraak van een (positieve) pandemie.

Het rapport is gratis te downloaden als pdf of als e-book van de website www.politieenwetenschap.nl

Claudia Verhagen is beleidsadviseur bij de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden.

Verwacht

Korpsantropoloog

Bijzonder hoogleraar rechtsantropologie Janine Janssen (OU) geeft een antropologische visie op wetenschapsbeoefening voor, met en bij de politie. Ook aandacht aan samenwerking met partners in de veiligheidszorg.

→ EIND OKTOBER BIJ BOOM UITGEVERS

Call 2020

Politie & Wetenschap nodigt onderzoekers uit voor het indienen van een onderzoeksidee (pitch). De call 2020 legt de nadruk op vraagstukken uit de Strategische Onderzoekagenda voor de Politie 2019-2022. Doel is om hiermee aan te sluiten bij de actuele behoefte aan onderzoek.

→ DE INSCHRIJVING SLUIT OP 28 SEPTEMBER 2020

Meer info

op de site van
Politie &
Wetenschap
bit.ly/2DmdDHf

MILIEUCRIMINALITEIT: MOORD OP TERMIJN

Marjolein Smit-Arnold Bik maakt sinds een halfjaar deel uit van de Milieukamer (MK), een multidisciplinair team dat de strijd aangaat tegen milieucriminaliteit. Ze verbaast zich over de geringe prioriteit die deze krijgt en pleit voor meer ruimte en middelen.

In deze tijd van quarantaine en veel minder (vlieg)verkeer wordt pijnlijk duidelijk hoe groot de schade is die wij als mens aan het milieu toebrengen, puur door te leven zoals wij dat gewend zijn. Met steeds meer mensen. Ergens las ik een verhaal van een kind in Wuhan dat voor het eerst blauwe lucht zag, smog was in veel grote steden verminderd of zelfs verdwenen. Door de kanalen in Venetië stroomde heldergroen water en als je hier in Nederland omhoog keek, zag je blauwe lucht, zonder vliegtuigstrepen.

Alleen dit al zou wereldwijd tot nadenken moeten stemmen. Het is overduidelijk dat de mens het milieu negatief aantast, geen boer of politicus kan daar omheen. Maar wij hebben

ons ontwikkeld tot de wereld zoals die er nu is, zijn gewend geraakt aan een bepaalde levensstandaard en welvaart en het zal een hele kluit zijn om het tij te keren. Gelukkig is het besef dat dit nodig is inmiddels wel doorgedrongen en zijn er allerlei initiatieven om het anders en beter te gaan doen.

Naast alles wat wij de planeet aandoen op legale wijze, vinden er ook veel illegale handelingen plaats die het milieu schaden, milieucriminaliteit dus. Milieudelicten zijn er in alle soorten en maten: van het verkeerd aanbieden van grof vuil tot geknoei met biodiesel of veevoer, lozen van gif in de Maas waardoor de drinkwaterinname tijdelijk moet worden stopgezet, handel in beschermde dier- en plantsoorten tot

Over de auteur

Marjolein Smit-Arnold Bik is sectorhoofd Dienst Specialistische Operaties (DSO) bij de Landelijke Eenheid.

het dumpen van giftige grond en -drugsafval. Allemaal voorbeelden van zaken die de politie en de Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD's) op hun bordje krijgen.

Het gaat om geld

Alle milieudelicten zijn in feite economische delicten. Mensen plegen deze misdrijven om geld te kunnen verdienen. Of beter gezegd: geld te kunnen besparen, want het legaal laten opruimen van vergiftigde grond of asbest is een dure aangelegenheid. Het doel is, voor zover mij bekend, nooit het bewust vervuilen of vernietigen van de leefomgeving. Het gaat allemaal om geld. Daar zou een begin van een oplossing kunnen liggen. Aan de voorkant zou

het goedkoper gemaakt kunnen worden om allerlei afvalstoffen op een nette manier te laten vernietigen of verwerken. Dat scheelt inkomsten, maar aan de achterkant scheelt het ook enorm veel geld dat nu wordt gespendeerd aan toezicht, opsporing en vervolging en aan het alsnog op kosten van de gemeenschap opruimen van gedumpte rommel, al dan niet chemisch.

Botsende taken

Uiteraard vindt er opsporing plaats naar milieudelicten. De sturing op dit onderwerp is multidisciplinair. Sinds kort maak ik zelf deel uit van de Milieukamer (MK), een team onder leiding van een milieuofficier van het Func-

Milieudelicten zijn er in alle soorten en maten: van het verkeerd aanbieden van grofvuil tot het dumpen van giftige grond en drugsafval.

↑
Milieucriminaliteit deeft nog
regelmatig het onderspit als er
gekozen moet worden bij
gebrek aan capaciteit.

tioneel Parket (het bevoegd gezag aangaande milieuzaken) dat bestaat uit vertegenwoordigers van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Omgevingsdiensten (OD), de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW), de intelligence officier van het Functioneel Parket en de politie. Dit blijkt nog best ingewikkeld aangezien elke dienst zijn eigen taak, opdracht en resultaatafspraken kent. Door de verschillende werkwijzen, maar vooral door de individuele resultaatafspraken, is samenwerking soms lastig maar in het algemeen weet men elkaar te vinden op operationeel niveau, want uiteindelijk heeft men toch het zelfde doel voor ogen: milieucriminaliteit doen stoppen en de overtreders voor de rechter brengen of bestuurlijk aanpakken.

Het belang van bedrijven

Door de stukken die hier op tafel komen, heb ik ineens inzicht wat er allemaal gebeurt op dit terrein en ik vind het schokkend. De schade die soms decennialang nadreunt, de mentaliteit van gerenommeerde bedrijven, het geld dat er

mee verdiend wordt, ik had geen idee van de omvang. Ik ben ook geschrokken van de afweging die soms speelt op lokaal niveau, waar bestuurders echt worstelen met de verschillende belangen die zij moeten vertegenwoordigen. Te vaak komen de omgevingsdiensten, maar ook de andere partners, klem te zitten omdat hen wordt ontmoedigd, zelfs verboden, hun taken naar behoren uit te voeren.

Werkgelegenheid en winst wegen vaak zwaarder dan milieuschade en daarmee de volksgezondheid. Het opleggen van een bestuurlijke boete of het sluiten van een bedrijf zijn zware middelen die niet alleen het bedrijfsbelang maar ook het (lokale) maatschappelijk belang schaden, zij het op een andere manier. De dilemma's van politici en bestuurders zijn voorstelbaar, de keuzes die zij maken niet altijd. Milieucriminaliteit aanpakken is sinds jaar en dag een lastig thema voor de politie. Hoewel iedereen zal erkennen dat de aantasting van ons leefmilieu een wereldwijd issue is, blijft de bestrijding van milieucriminaliteit in relatie tot andere misdrijven naar mijn mening achter. Daar liggen, naast het aloude gebrek aan capaciteit bij zowel blauw als de recherche en de intelligence, een aantal oorzaken aan ten grondslag.

“Werkgelegenheid en
winst wegen vaak
zwaarder dan
milieuschade
en daarmee de
volksgezondheid”

1. Politie mensen vinden milieucriminaliteit ingewikkeld; wet- en regelgeving zijn complex, onderzoeken duren eindeloos en de straffen zijn vaak laag in verhouding tot de inspanningen

2. De schade van milieucriminaliteit is niet altijd helder en vaak pas jaren later zichtbaar (specialisten spreken van “moord op termijn”)
3. Economisch belang prevaleert vaak boven het milieubelang, waardoor het aanpakken van grote bedrijven en multinationals vaak wordt ontmoedigd, bijvoorbeeld door bestuurders
4. Het speelveld van opsporingspartners is groot en soms ondoorzichtig waardoor samenwerking lastig is
5. Bestuursrecht en strafrecht gaan niet altijd samen, soms ontstaat discussie wat de beste benadering is
6. Veel handelingen die het milieu echt schaden zijn met de juiste vergunningen “gewoon” toegestaan. Dit doet iets met de motivatie van mensen

Milieucriminaliteit delft nog regelmatig het onderspit als er gekozen moet worden bij gebrek aan capaciteit. Uiteraard begrijp ik dat ernstige zaken als overvallen, moord- en doodslag en zedendelicten niet kunnen wachten. De gevolgen van deze delicten zijn groot, direct en worden in het algemeen breed uitgemeten in de pers. Natuurlijk vragen deze zaken onze onmiddellijke aandacht. Maar ik pleit er wel voor om meer dan nu te doen aan milieucriminaliteit. Het mag, ondanks complexiteit en strijdige (politieke) belangen, hoger op de agenda.

Lik op stuk

Laten wij in ieder geval datgene wat het milieu illegaal wordt aangedaan zo goed mogelijk aanpakken. De partijen die vertegenwoordigd zijn in de Milieukamer werken hier hard aan, maar mij is wel duidelijk dat er veel meer nodig is. Ik zou graag zien dat het effect groter is van de aanpak van de zaken die wij oppakken. De behandeling van zaken moet veel sneller, ook hier is “lik-op-stuk” een mooi uitgangspunt. Laat milieubelang altijd opwegen tegen economisch belang; op termijn is milieubelang namelijk economisch belang. Ontneem altijd het wederrechtelijk verkregen vermogen, naast het verhalen van de kosten van opruimen. Bedenk, naast de klassieke straffen en maatregelen, effectievere manieren van afdoen.

Meer maatregelen

Laat CEO's van grote bedrijven als taakstraf colleges geven, maatschappelijke stages lopen bij de reiniging of bedenk andere zinnige taakstraffen. Gebruik de media beter; namen en shamen is in dit geval soms heel legitiem. Zorg voor een betere verbinding met milieubewegingen, hier zit ontzettend veel kennis en informatie die men graag zou delen, mits het vertrouwen er is dat wij daar de goede dingen mee doen. Doe meer aan milieu in het politieonderwijs, breng het kennisniveau omhoog. En, last but not least, versterk de intel-positie op dit vlak. Veel zaken van de MK zijn afkomstig uit de media of komen tot ons via een aangifte. Dat kan vast beter.

“Het **speelveld** van opsporingspartners is **groot** en soms **ondoorzichtig** waardoor samenwerking **lastig** is”

Veel punten die ik hier noem worden al opgepakt. Het Openbaar Ministerie wil de doorlooptijden graag terugbrengen en er wordt gekeken naar alternatieve aanpakken, onder meer binnen het Programma Milieu binnen de Landelijke Eenheid, maar ook op andere plaatsen. Gelukkig heeft de politie, in alle eenheden, hardwerkende, gespecialiseerde collega's die hier veel meer vanaf weten en vaak goede ideeën hebben. Het zelfde geldt voor de bijzondere opsporingsdiensten. Ik pleit er voor hen meer ruimte en middelen te geven. Milieucriminaliteit ondermijnt het leven op de hele planeet, het zou goed zijn als dit meer prioriteit krijgt. •

Go

Van de 70 zaken die in 2018 in de Milieukamer werden behandeld, kregen er 44 een 'go'. In 2019 ging het om 32 van de 40 zaken die werden opgepakt.

ADVIEZEN VOOR PUBLIEK-PRIVATE POLITIEPRAKTIJK

VORM VOLGT FUNCTIE

Publiek-private samenwerking is in opmars. De verwachtingen zijn hooggespannen, maar risico's zijn er ook. Kijk daarom bij de inrichting goed naar de functie van de samenwerking, adviseren Nora van der Meulen en Maurits Sanders.

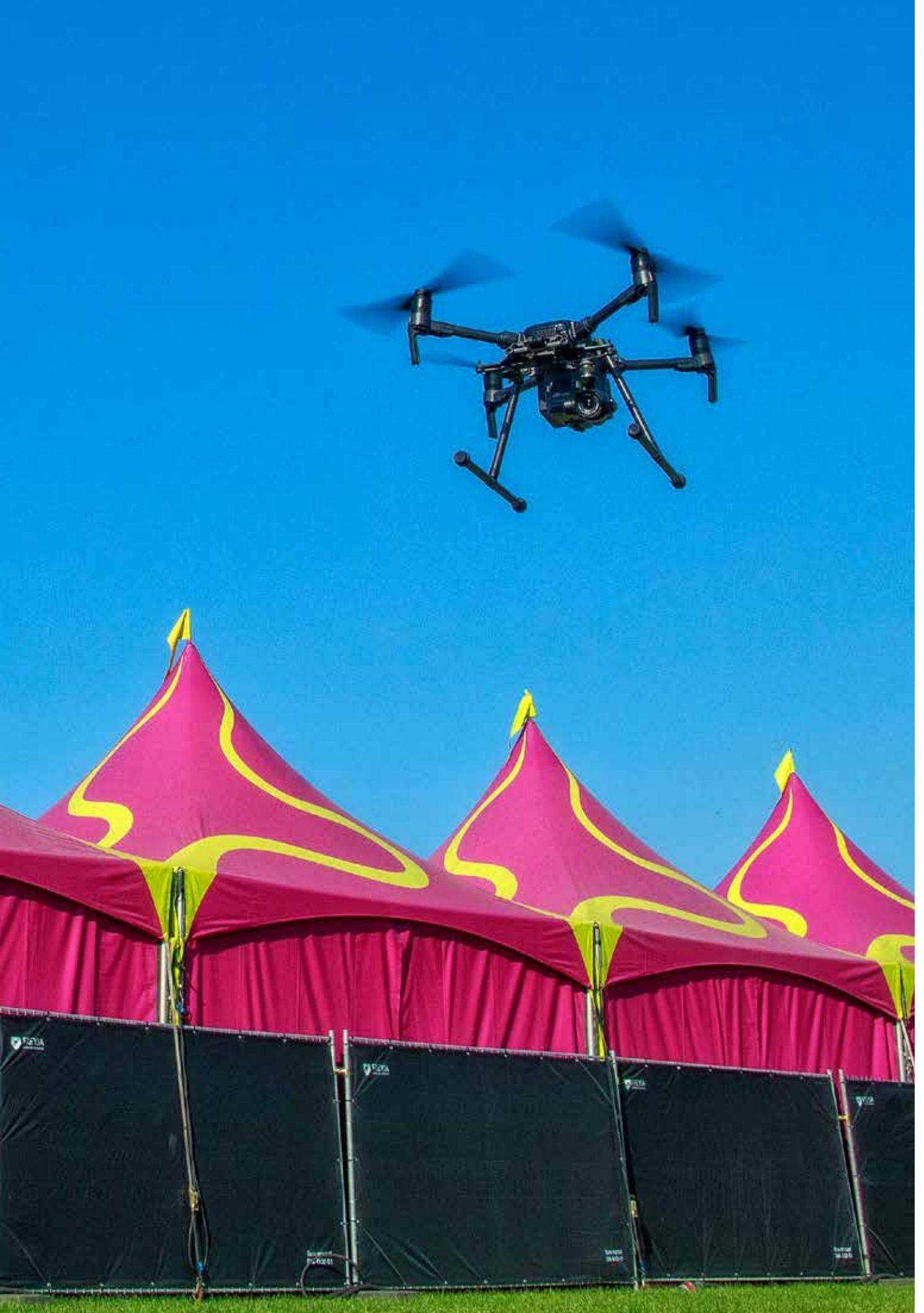
Over de auteurs

Drs. Nora van der Meulen is analist bij PPS Construct.
Dr. Maurits Sanders is strategisch adviseur bij PPS Construct en als kerndocent Publiek-Private Samenwerking verbonden aan Nyenrode Business Universiteit.

Overal in het land en over landsgrenzen heen werkt de politie in publiek-private samenwerking (PPS) aan veiligheidsvraagstukken. Zo trekt ze op met bedrijven en maatschappelijke instellingen om een crimineel ondernemersklimaat en cybercrime tegen te gaan. Daarnaast pakt ze samen met partners bijvoorbeeld internetoplichting, ondermijning en voertuigcriminaliteit aan.

Ieder vraagstuk vraagt om een andere samenwerkingsvorm en gaat gepaard met eigen kansen en risico's. Door hier rekening mee te houden, kan de politie borgen dat de inzet van hulpmiddelen door de betrokken organisaties zo goed mogelijk op elkaar is afgestemd. Ook zorgt ze er zo voor dat de juiste sturingsinstrumenten worden toegepast om het publiek veiligheidsbelang op de rit te houden. Daarvoor moet de inrichting van de samenwerkingsvorm de functie van het verband volgen.

Beleg bij een innovatiepartnerschap de risico's zo dat er voor private partijen een aantrekkelijke businesscase overblijft

Publiek-private samenwerking

Veiligheidsvraagstukken kunnen zich aandienen als complexe beleidsproblemen. Kenmerkend is daarbij dat ze vanuit verschillende normatieve kaders kunnen worden beoordeeld. Onzeker is welk maatregelenpalet bijdraagt aan het oplossen van het vraagstuk. Voor de politie is het vaak niet mogelijk om zelfstandig een oplossing te definiëren en te implementeren. Ze is afhankelijk van andere organisaties en elk van de partijen beschikt over een stukje van 'de puzzel'.

Het publieke veiligheidsbelang dat de politie borgt, wordt bij publiek-private samenwerking verbonden met de belangen van private organisaties. Bij bedrijven kan het gaan om de continuïteit van de bedrijfsvoering of strategische perspectieven, zoals het meebewegen met maatschappelijke transitie. In tegenstelling tot publieke partijen, zijn bedrijven en maatschappelijke instellingen niet met de handen gebonden aan de mechanismen van de democratische rechtsstaat, die erop toezien dat het publiek belang op de rails blijft. Hoewel de partijen met elkaar optrekken in een verband van samenwerkende organisaties, behouden zij in PPS dus hun eigen autonomie en identiteit.

Functies van samenwerken

In de politiepraktijk is PPS het laatste decennium in opmars. Het is een veel voorkomende term geworden in strategische notities, programma's en plannen van aanpak. Soms lijkt het de kenmerken te dragen van een magisch

begrip. "Als we maar met bedrijven en maatschappelijke instellingen optrekken, dan zijn we als vanzelf beter in staat om problemen op te lossen", zo lijkt de gedachte. De (te) hooggespannen verwachtingen waarmee in zulke gevallen de inzet van PPS gepaard gaat, kunnen dan uitmonden in een negatieve ervaring.

Denk hierbij aan het oprichten van een verband dat gericht is op het verstoren van financieel economische criminaliteit, waarbij de ondernemers na enige tijd teleurgesteld afhaken. Tot hun spijt merken ze op dat de betrokken overheden halsstarrig zijn over wat het verband gaat doen en wat het hen gaat opleveren. In plaats van dat er gezamenlijk wordt gewerkt aan een veiligheidsvraagstuk, zijn ze toeschouwer geworden van een strijd aan publieke zijde; waar ze liever geen tijd en energie in steken.

Of bijvoorbeeld een ondernemer die de samenwerking frustreert omdat hij de interactie met de politie exclusief wil houden. Terwijl de politie streeft naar een sectorbrede aanpak om computercriminaliteit tegen te gaan, doet hij er alles aan om de concurrent buiten het verband te houden. Hij wil liever geen cruciale informatie delen met andere bedrijven en probeert zich met zijn bedrijf wél te profileren als 'bondgenoot' van de politie.

Om PPS op werkelijke waarde te kunnen schatten, is de functie van het verband van belang. Hiermee wordt bedoeld 'wat' de PPS concreet in de praktijk gaat doen. Zodra hierover een scherp beeld bestaat, kan worden bepaald hoe de organisaties elkaar kunnen versterken en welke samenwerkingsvorm zich hiermee laat verbinden. Door de politie kunnen vier functies aan PPS worden toegekend, te weten:

1. Inkopen

Hierbij worden producten of diensten van andere organisaties aangeschaft (bijvoorbeeld door koop, lease of huur), zoals politieauto's, communicatieapparatuur of gebouwen. Er ontstaat een contractueel bepaalde uitvoeringsrelatie in de vorm van PPS, wanneer de politie de specificaties van een product of dienst geeft en de opdrachtnemer binnen de grenzen van de overeenkomst zelfstandig afwegingen kan maken. Deze ruimte biedt de mogelijkheid aan de opdrachtnemer om de opdracht op een efficiënte wijze uit te voeren.

Deze bijdrage is ontleend aan het Handboek Samenwerkingsvormen dat in opdracht van Eenheid Noord-Nederland wordt opgesteld.

2. Ontwikkelen

In sommige gevallen lukt het echter nog niet om een product of dienst nauwkeurig te definiëren of specificaties te geven. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de inzet van smart technologie om uitgaansgebieden te beveiligen. Als er desondanks wel een contour kan worden geschetst van de gewenste uitkomst, kan de politie kiezen voor een 'innovatiepartnerschap'.

3. Operationeel afstemmen

Het is eveneens heel goed denkbaar dat het de politie ontbreekt aan hulpmiddelen of specifieke kennis en kunde om een vraagstuk in de operatie aan te pakken. Hierbij kan gedacht worden aan het tegengaan van diefstal in een winkelgebied. Om haar taken toch effectief en/of efficiënt ten uitvoer te brengen, is de politie in de operatie aangewezen op de hulp van private partners.

4. Strategisch afstemmen

Ten slotte kan een samenwerking ook toezien op het formuleren van veiligheidsbeleid tussen organisaties. Voorbeelden hiervan zijn de platforms waar strategieën worden uitgedacht om de cybersecurity te borgen. Er vindt dan in het samenwerkingsverband strategische afstemming plaats over de wijze waarop een vraagstuk kan worden aangepakt. Deelnemers kunnen hun eigen organisatiegedrag afstemmen op de afspraken die in het verband worden gemaakt.

Inrichtingsvragen

Afhankelijk van de functie van het verband zal de politie bij het inrichten van de PPS met specifieke vragen worden geconfronteerd. Hiermee zal zij in het samenwerkingsdesign rekening moeten houden om partners op de juiste manier in het verband te betrekken.

Bij de functies inkopen en ontwikkelen ontstaat een uitvoeringsrelatie waarin een private organisatie in opdracht werkt van de politie. Bij de inrichting ervan is het de kunst om door het formuleren van scherpe outputspecificaties, het toepassen van monitoringsinstrumenten en het hanteren van een systematiek van prestatieafhankelijke betalingen de uitkomst op een zo efficiënt mogelijke wijze te verkrijgen.

Ontwikkel-PPS'en zijn gericht op het creëren van producten of diensten waarvan slechts een contour is te geven. De voornaamste uitdaging zal zijn om de risico's zo te beleggen dat

er voor private partijen een perspectief is op een aantrekkelijke businesscase. Daarnaast zal de politie goed moeten afwegen wie de economische en de intellectuele eigendomsrechten heeft over het product of dienst dat in gezamenlijkheid wordt ontwikkeld.

Bij operationele en strategische afstemming is geen sprake van een uitvoeringsrelatie waarin de politie als opdrachtgever optreedt. De PPS biedt de mogelijkheid aan de samenwerkende organisaties om hun gedrag en middeleninzet op elkaar af te stemmen. De politie is hier één van de partners in het verband.

Bij dit soort verbanden moet de politie er daarom oog voor hebben dat de samenwerkingspartners voldoende ruimte hebben om hun eigen belang te verwerkelijken, zonder dat het publieke veiligheidsbelang onder druk komt te staan. In verbanden gericht op operationele en strategische afstemming is het daarnaast vaak de vraag welke organisaties wel en niet tot het verband worden toegelaten en welke informatie wel en niet met hen wordt gedeeld.

Tot slot

De PPS-praktijk is veelzijdig. Het is dan belangrijk dat deze gestructureerd wordt. Hierdoor is het mogelijk om PPS doelgericht in te zetten bij veiligheidsvraagstukken. De indeling in functies kan hierbij ondersteunen. Deze helpt bovendien bij het sneller inzetten van PPS omdat de inrichtingsvragen worden benoemd die zich laten verbinden met de PPS-vorm. Hierdoor worden partners op de juiste manier in de samenwerking betrokken. •

De politie moet partners **genoeg ruimte** geven, zonder dat het publieke veiligheidsbelang **onder druk** komt te staan

Bezocht

Covid-19 event

Wouter Jong,
onderzoeker & adviseur crisiscommunicatie en
crisisbeheersing

Op 11 juni organiseerde Sdu het Covid-19 event: Inzicht en uitzicht. Diverse deskundigen van bedrijfsleven en overheid passeerden de revue. Voor de politie zaten de relevantste thema's op twee onderdelen: het hervinden van het werkritme en het inhoudelijke werk in tijden van corona. Uiteraard vraagt corona om andere manieren van werken. Sommige werknemers lopen vast en worden minder gelukkig, maar opvallend is dat anderen de omstandigheden juist aangrijpen om het werk naar eigen hand te zetten. Het advies dat spreker Arnold Bakker, hoogleraar Arbeids- en Organisationspsychologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, gaf, was hierover binnen teams het gesprek aan te gaan over wat er wel en niet behouden moet worden van de nieuwe manieren van werken. Als dat niet besproken wordt, keren we als gewoontedieren al snel terug naar het oude.

Adriaan Wierenga, noodrechtsspecialist van de Rijksuniversiteit Groningen, besprak de systematiek van de huidige noodregelgeving en hoe tegenstrijdigheden de handhaving door boa's en politie compliceerden.

Het sloot aan op het verhaal van Casper Kruizinga van de Veiligheidsregio Hollands-Midden. Hun jongerencampagne #SlimmerChillen zette jongeren aan om zelf met oplossingen te komen. Wijkagenten vonden dat deze coronacampagne het werk vergemakkelijkte, omdat het hen hielp om jongeren aan te spreken op verkeerd gedrag. Een simpele "Zeg, kunnen jullie niet elders slimmer chillen" deed vaak wonderen.

Meer Bezoek de website voor een uitgebreide versie van dit artikel <https://bit.ly/31Nd4k1>

Agenda

4 & 5 SEPTEMBER 2020

G10 van de economie en de filosofie - Yuval Harari

Exclusieve rede over de kansen op verandering in westerse samenlevingen na Covid-19. Wat is zo bijzonder aan onze tijd? Waarom wordt deze zo instabiel door de oprukkende digitalisering en welke mogelijkheden te kiezen hebben we nog om een volledige digitale bewaking te ontkomen?
→ www.g10vande-economie.nl/

8 & 9 SEPTEMBER 2020

De BlueM Bosconferentie

Deze conferentie wil verschillende eenheden en teams met hun eigen specialiteit verbinden. Sessies over politiewerk en OSINT, een speaker corner en workshops bush crafting, organisatiedynamiek en cybercrime.
→ bosconferentie.org/

15, 16 OKTOBER, 5 EN 6
NOVEMBER

De ongehoorde stem van de vrouw

Veel politievrouwen krijgen te maken met ongewenst gedrag en/of machtsmisbruik van collega's of leidinggevend. Ze voelen zich er alleen voor staan of krijgen onvoldoende gehoor, wat kan leiden tot uitval, ziekte of het verlaten van de organisatie. Deze training is voor politievrouwen en wordt na een succesvolle pilot

opnieuw gegeven.

→ <https://bit.ly/3emZXsb>

16 NOVEMBER 2020

Werkconferentie drones

Een werkconferentie over de laatste toepassingen van dronetechnologie in de defensie- en veiligheidssector, de ontwikkeling van de Europese regelgeving hiervoor en publieke en private organisaties die samenwerken.
→ www.ifv.nl/ > kennis-vents > agenda > Werkconferentie drones voor Defensie en Veiligheid

19 NOVEMBER 2020

Jaarcongres

Evenementenveiligheid

De coronacrisis heeft de evenementenwereld totaal op zijn kop gezet. Wat kan hiervan geleerd worden en hoe kan de draad weer 'veilig' op gepakt worden? Met tal van deskundigen en praktijkexperts worden deze vragen aan de orde gesteld. Tevens wordt er gekeken naar andere 'lopende' uitdagingen die er, ook na de coronacrisis zullen zijn rond de veiligheid van evenementen.
→ www.jaarcongres-evenementenveiligheid.nl/

Jeffrey Koper

Wat gebeurt er wanneer je ergens *politiewerk* van maakt?

Alle bezorgde of gealarmeerde oproepen van mensen die het alarmnummer 112 hebben gebeld komen binnen bij de Meldkamer van de politie. Het is dan ook zonder enige twijfel het kloppende hart van de hulpverlening.

Politie, brandweer en ambulancediensten worden vanuit de Meldkamer ingezet bij noodsituaties. Zo kunnen zij gezamenlijk in actie komen als er gevaar dreigt. Gevoed door realtime intelligence neemt de Meldkamer daarnaast een zeer belangrijke positie in bij demonstraties en andere calamiteiten.

De oplossing

De Meldkamer is ook het aanspreekpunt voor politieagenten op straat. Elke politieauto staat door middel van communicatieapparatuur in contact met de regionale meldkamer. Bij een melding geeft de centralist op de meldkamer naar welke melding de auto moet rijden en wat er precies aan de hand is. Hij of zij beoordeelt de specifieke melding en maakt een inschatting hoe deze, op basis van prioriteit, het beste kan worden opgepakt. Bij al deze acties moeten de politiemensen blind kunnen vertrouwen op hun communicatiesysteem. Dit kunnen zij bij uitstek op het Unify OpenScape Xpert systeem van GROSC.

De ervaring

Bij de gemeenschappelijke Meldkamer Noord-Holland (MNH) heeft GROSC het arbitrage systeem aangelegd waardoor het mogelijk is het standaard- en 112 verkeer af te handelen voor de inzet en coördinatie van brandweer, politie en ambulance in de veiligheidsregio's Kennemerland, Zaanstreek-Waterland en Noord-Holland Noord.

"Ook kan er nu door de expertise van GROSC snel geschakeld worden met overige landelijke hulp instanties. Door goed te luisteren naar onze klantwensen zijn de aansluitingen van Voicelogger en GMS (geïntegreerd meldkamer systeem) naadloos gekoppeld met het ARBI systeem", aldus Ronald de Jong, Telecomspecialist Meldkamer, Veiligheids Regio Kennemerland.

Kanaalpark 140
2321 JV Leiden
Tel: +31 (0)88-126 7100
E-mail: info@grosc.com
Web: www.grosc.com

BLACK EAGLE[®] TACTICAL 2.1 GTX

Kwalitatief hoogwaardig functionele
schoenen voor **WERK & VRIJE TIJD!**

Verkrijgbaar bij uw vakman of in de
HAIX[®] Webshop www.haix.nl

www.haix.nl/police